ENAD ONLINE
EĞİTİMDE NİTEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
Journal of Qualitative Research in Education

Cilt 8 / Sayı 3, 2020
Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - ENAD
Journal of Qualitative Research in Education - JOQRE

Yükseköğretimde Performansa Dayalı Akademik Teşvik Uygulamasının İncelenmesi*

Investigation of Performance Based Academic Incentive Practice in Higher Education

Nermin Karabacak**
Mehmet Küçük***
İsa Korkmaz****

To cite this acticle/ Atıf icin:
Karabacak, N., Küçük, M. ve Korkmaz, İ. (2020). Yükseköğretimde performansa dayalı akademik teşvik uygulamasının incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education,* 8(3), 831-864. doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.8c.3s.4.m

Öz. Yükseköğretimde performansa dayalı akademik teşvik uygulaması akademisyenlerin ekonomik olarak durumlarını iyileştirmek ve aynı zamanda bilimsel çalışmalarında motivasyonlarını artırmak için planlanmış bir uygulamadır. Fakat uygulamının yeni olmasından dolayı performansa dayalı akademik teşvik değerlendirilmesinde komisyonların karar verme süreçlerinde sorunlar yaşanmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Karadeniz Bölge Üniversitelerinde akademik teşvik komisyonlarında görev yapan akademisyenlerin deneyimleri temelinde akademik teşvik uygulamasını incelemektir. Araştırma, durum çalışması deseninde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Devlet Üniversiteleri Sıralamasında Karadeniz Bölge Üniversiteleri arasında üst, orta ve alt sıralamada yer alan üniversitelerden biri seçilmiştir. Bu kurumların akademik teşvik alt-üst komisyonlarında görev yapan üyeleri de araştırmanın katılımcıları olarak belirlenmiştir. Araştırma verileri yarı-yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Araştırma sonucu, teşvik yönetmeliğinde değerlendirme ölçütlerinin açık olmayışına bağlı teşvik komisyonlarında çatışmalar yaşandığını ve teşvik başvurusunda bulunanların komisyon üyelerine etik dışı davranışlarda bulunulduğunu, akademik faaliyet türlerinin değerlendirilmesinde farklı sorunlar yaşandığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda uygulamasının amacına ulaşması için teşvik yönetmeliğinin güncelleştirilerek değerlendirme ölçütlerinin netleştirilmesi oldukça önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Yükseköğretim, akademik teşvik, performans, üniversite, nitelik, nicelik

Abstract. The purpose of academicians' performances based on academicians' scientific research and production are to improve academicians' income and increase their motivation to do more research and publication. However, since this application is a new for the evaluation of academicians in higher education, the commissions of academicians' performance evaluation have some difficulties in the process of decision making. The aim of this research is to examine the academic incentive practice on the basis of the experience of academicians working in the academic incentive sub-upper commissions at the universities in the Black Sea region. The research was carried out in the case study model and in qualitative research design. Criteria sampling method was used in the research. In order to carry out the research, each institution was selected from the universities on the top, in middle and lower ranking among the Black Sea Region Universities according to the determined criteria. In the research, data were collected conducting semi-structured interviews. The members of these institutions working in the sub-upper academic incentive commissions were determined as the participants of the research. The results of the research reveal that there are conflicts in incentive commissions due to the criteria that are not clear in the regulation on incentive, academicians who apply for incentives act unethical behaviors towards the commission members, and there are different problems in the evaluation of the types of academic activities. For this reason, the research is important in terms of reflecting the issues to be considered in updating the incentive practice by revealing the problems arising from the incentive practice and faced by commissions.

Key Words: Higher Education, academic incentive performance, university, quality, quantity

Makale Hakkında
Gönderim Tarihi: 24.04.2019
Düzeltme Tarihi: 27.03.2020
Kabul Tarihi: 15.07.2020

* Bu makale Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi SBA-2017-724 No'lu Bilimsel Araştırma Projesinden üretilmiştir. Çalışmanın bir bölümü International Congress on Science and Education Afyonkarahisar 2018'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.
** *Sorumlu yazar / Correspondence:* Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Türkiye, nermin.karabacak@erdogan.edu.tr ORCID: 0000-0001-5231-1730
*** Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Türkiye, mehmet.kucuk@erdogan.edu.tr ORCID: 0000-0001-5910-4099
**** Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye, ikorkmaz@erbakan.edu.tr ORCID: 0000-0002-6647-1812

Giriş

Üniversitelerin temel işlevlerinden biri, bilime uluslararası düzeyde katkı sağlamak için bilgi üreterek topluma ve insanlığa hizmet sunmaktır. Üniversiteler de bu görevleri akademisyenler yerine getirmektedir. Akademisyenlerin araştırma yapma, eğitim-öğretim ve topluma hizmet sağlama olarak üç temel sorumlulukları bulunmaktadır. Üniversitelerde bu sorumluluklar yerine getirilirken akademisyenlerin katkılarında farklılıklar oluşmaktadır.

Üniversiteler arasındaki rekabet ve yükseköğretim alanındaki kalite çalışmaları sonucu eğitim-öğretim faaliyetlerini yürüten, araştırma yapan ve topluma hizmet sunan akademik personelin performanslarının değerlendirilmesi de bir gereklilik haline gelmiştir (Esen ve Esen, 2015). Akademik personelin araştırma, hizmet ve eğitim-öğretim ile ilgili çalışmalarının değerlendirilerek bu konudaki eksikliklerinin giderilmesi ve başarılarının ödüllendirilmesi sistemli bir performans değerlendirme çalışması ile mümkün olabilir. Performans değerlendirme, akademisyenlere mevcut performansını arttırma ve ilgili alanlardaki eksikliklerini düzeltme imkânı sağlar (Arreola, 2006; Esen ve Esen, 2015; Kaptanoğlu ve Özok, 2006).

Dünya genelinde akademik performansın değerlendirilmesinde kullanılan boyutlardan bazıları; patentler, yayınlar, lisanslar ve atıflardır. Performans değerlendirmede en yaygın kullanılan ölçütler; makaleler ve bu yayının yapıldığı dergilere yapılan atıfların değerlendirilmesidir. Akademik performans değerlendirmede, uluslararası atıf dizinlerinde listelenen hakemli dergilerde yapılan yayın sayısıyla, bu yayınların etki düzeyleri önemli ölçütlerdir (Cave, Hanney ve Kogan, 1991; Kaptanoğlu ve Özok, 2006; Tonta, 2017). Bu ölçütlerin yanında akademisyenlerin performans değerlendirmeleri ülkeden ülkeye ve aynı ülkedeki üniversitelere göre de değişiklik gösterebilmektedir. ABD, Almanya, Avustralya, Çin, Fransa, Kanada, Norveç, Yeni Zelanda gibi pek çok ülkede akademisyenler performanslarına göre değerlendirilmektedir.

Akademisyenlerin performans değerlendirmesinin temele alındığı Itawamba Üniversitesi'nde (ABD) her yıl akademisyenlerin performanslarının değerlendirilmesi sürecinde kullanılan ölçütlerden biri olan yaratıcı/bilimsel ürünler üretmek yer almaktadır (Brock, Chrestman ve Armstrong, 1999). Bu performans sonuçları, akademisyenlerin terfi ya da kıdem derecesinin uygunluğuna göre görevine devamı için kullanılmaktadır (Central Oregon Community College, 2008). Huber (2002) tarafından ABD üniversitelerinde araştırmaya çok fazla önem verilmesi nedeniyle *üniversite demek araştırma demektir* şeklinde ifade edilmiştir. Oxford Üniversitesi'nde (İngiltere) araştırma teşvik politikası, araştırma fonu kazananlara maaşlarını artırmak veya araştırma fonları sağlamak için maddi ödüller sunulmaktadır. Üniversitenin bölümleri ve araştırma merkezleri için de araştırma fonları oluşturulmuştur. Üniversitenin misyon ve vizyonuna en uygun katkıyı yapmak için çalışan akademik personele üniversitenin ödül stratejisi bağlamında teşvik uygulamaları bulunmaktadır (Özdemir ve Akın, 2018). Dünya çapındaki üniversitelerde akademisyenlerin performans değerlendirmelerinde teşvik sistemi uygulanmaktadır. Bu teşvik sistemi yapmış oldukları akademik çalışmaların direkt olarak Türkiye'deki teşvik uygulamasında olduğu gibi maddi olarak ödüllendirme değil de akademik yükseltme ya da atamalarda kullanılmaktadır. Akademisyenlerin performanslarına dayalı olarak yapmış oldukları çalışmaların maddi olarak fonlandırılması ABD, Kanada, İngiltere, Almanya, Singapur, Kuzey Kore, Fransa, Hollanda vb. pek çok ülkedeki üniversitelerin bünyelerinde gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda Türkiye'de uygulanan teşvik uygulamasındaki gibi akademisyenlerin her yıl yapmış oldukları akademik çalışmaların belli bir puanın üstünde olanların maddi olarak ödüllendirildiği bir sisteme yapılan literatür taramasında rastlanılmamıştır.

World University Rankings sıralamasında pek çok ülkenin politika yapıcıları ve akademik kurum yöneticileri, ülke üniversitelerini dünya standartlarına yükseltmek için özel çalışmalar yürütmektedirler. Bu bağlamda üniversitelerin performanslarının geliştirilmesi üzerinde durularak (Chen, Yang ve Shiau, 2006; Siew, 2015, Yu-Jen Tsen, 2013) dünyada, "üniversitede üretilen bilgiden bir ürün üretimi ve kendi üretkenliğini" ortaya koymada talepçi hükümet politikaları yürütülmektedir (Cowen, 1996).

Akademik performansa dayalı değerlendirme uluslararası ölçütler dikkate alınarak ülkemizdeki üniversitelerin ve akademik çalışma koşullarının göz önünde bulundurularak akademisyenlerin motivasyonuna olumlu katkı sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Türkiye'deki üniversitelerin de dünya çapındaki üniversiteler sıralamasında yerini alabilmesi için bu ölçütlere göre akademisyenlerin performanslarının ölçülmesi gerekliliği bulunmaktadır. Bu amaçla Türkiye'deki akademik personelin ödüllendirilmesini temele alan ve politika yapıcılar tarafından yürürlüğe konulan "*akademik teşvik uygulaması*" performans değerlendirmede pozitif yönde uygulamaya konulan bir çalışmadır. Bu yolla kamuya bağlı yükseköğretim kurumlarındaki akademik personelin teşvik kapsamındaki akademik çalışmaları maddi olarak desteklenmeye başlanmıştır. Akademik teşvik ödeneğinde, akademisyenlerin yapmış oldukları farklı faaliyet türlerindeki akademik çalışmalar ölçütler konularak puanlandırılmıştır. Akademik teşvik uygulamasında, akademik personelin performansları dokuz faaliyet türünde sınıflamıştır. Bu faaliyet türleri; proje, araştırma, yayın, tasarım, sergi, patent, bildiri, atıf ve ödüldür (Resmi Gazete, 2015, 2016). Bu uygulamada akademik personelin belirtilen dokuz faaliyet türünden minumun 30 puan, maksimun 100 puan alma sınırı vardır. Puan sınırlaması, akademisyenlerin birden fazla faaliyet alanında çalışmalarını sağlamak amacıyla getirilmiştir. Performans değerlendirmesinde çalışmanın ulusal/uluslararası olması, yayınlanan çalışmanın dergi indeksi, yazar sayısı, ünvana göre katsayı ağırlıklandırılması ölçütleri bulunmaktadır. Yıl içinde yapılan akademik çalışmalar YÖKSİS sistemine girildikten sonra başvuru dosyası oluşturulmaktadır. Bu başvuru dosyasının çıktılarıyla ilgili anabilim dallarında oluşturulan "*Birim Akademik Teşvik Başvuru ve İnceleme Komisyonu*"na gerekli başvuru yapılmaktadır. Akademik teşvik puanları, "*Birim Akademik Teşvik Başvuru ve İnceleme Komisyonu*" alt komisyonlarında ve fakültelerde kontrol edilerek eksiklikler tamamlanmakta ve yanlış belgeler düzeltilmektedir. Başvuru dosyaları ilgili komisyonlar tarafından incelendikten sonra üst komisyon konumunda bulunan "*Akademik Teşvik Düzenleme, Denetleme ve İtiraz Komisyonu*" tarafından incelenmektedir. İncelemeler tamamlandıktan sonra nihai sonuç kamuoyuyla üniversitelerin web sayfalarında paylaşılmaktadır.

Uygulama henüz yeni olduğundan, yükseköğretim kurumu tarafından yürütülen akademik teşvik ödeneğinin ürün ve süreç değerlendirmelerine yönelik yeterli çalışma bulunmamaktadır. Buna karşın akademik teşvik uygulamasına olan ilgi nedeniyle kısa sürede yapılan konuyla ilgili çalışmalarda (Ağın ve Göktürk, 2017; Aydın-Turan, Dil ve Memiş-Sağır, 2019; Bobat ve Çakılcı, 2017; Gül ve Arabacı, 2018; Hamurcu ve Eren, 2019; Küçük ve Karabacak, 2017; Manolova-Yalçın ve Kılıç, 2018; Okumuş ve Yurdakal, 2017; Özdemir ve Akın, 2018; Şahin, Yavuz-Tabak ve Tabak, 2017; Turhan ve Erol, 2017; Tonta, 2017; Ültay ve Ültay, 2018; Yıldız, 2017; Yılmaz ve Memişoğlu, 2019; Yücel ve Demir, 2018); üniversitenin ve ülkenin tanıtımına katkı, planlı çalışmaya yönlendirme, atıflara değer verme, disiplinlerarası çalışmaya ve nitelikli yayın yapmaya yönlendirme, üretime katkıyı arttırma, genç araştırmacıları ve akademik personeli maddi olarak destekleyerek motivasyonu arttırmaya yönelik uygulamanın teoride iyi kurgulandığı konuyla ilgili alan yazın tarafından ortaya konulmuştur.

Aynı zamanda bu çalışmalardaki bulgularda, teşvik değerlendirmesindeki ölçütlerin yetersizliği nedeniyle öznel değerlendirme yapılabildiği için üniversitelerin kendi içindeki birimlerde ve üniversiteler arasında standart olmayan uygulamalar yapıldığı ortaya konulmuştur. Bu bağlamda performans değerlendirme uygulamasında öncelikle akademik personelin performansını doğru bir şekilde yansıtacak *akademik teşvik değerlendirme* aracının standartlaştırılması gerekliliği bulunmaktadır. Bu gerekçeyle akademik teşvik uygulamasında yaşanan sorunlar bağlamında 2015 yılında görülen eksiklikler 2016 yılı için *akademik teşvik ödeneği yönetmeliğinde* giderilmeye çalışılsa da alan yazındaki çalışmalar, teşvik yönetmeliğinden kaynaklanan farklı sorunları gündeme getirmiştir.

Bununla birlikte, 2015 yılından itibaren teşvik uygulamasının hedeflendiği gibi yükseköğretim kurumlarındaki akademisyenleri nitelikli üretimler yapmaya teşvik edip etmediği, akademik teşvikte görev alan alt ve üst komisyonların ne tür sorunlar yaşadığı, uygulamanın üniversitelere göre farklılaşıp farklılaşmadığı, aynı coğrafi bölgede olup üniversitelerin teşvik puanları arasında neden büyük farklılıklar oluştuğu, şehir olarak birbirlerine çok yakın bulundukları halde bir Karadeniz üniversitesi teşvik puanı sıralamasında üstlerde yer alırken diğer üniversite/üniversitelerin ortalarda ya da en altlarda ya da sıralamaya dahi girmediği, teşvik başvurusunda bulunmadığı ya da puanlarını paylaşmaması merak edilen ve araştırılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle akademik teşvik uygulamasının Karadeniz Bölge Üniversitelerindeki akademik teşvik alt-üst komisyonlarında görev yapan akademisyenlerin deneyimleri temelinde derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışma bağlamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Akademik teşvik değerlendirme komisyon üyeleri uygulamayı nasıl değerlendirmektedir?
2. Akademik teşvik değerlendirme komisyonu üyelerinin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
3. Akademik teşvik değerlendirme komisyonu üyelerinin uygulamanın iyileştirilmesi için önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma durum çalışması deseninde bütüncül tek durum çalışması türünde gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması, bir ya da birkaç durumun yoğun bir şekilde çalışılmasıdır (Glesne, 2013; Yin, 2014). Durum çalışması "nasıl" ve "niçin" soruları temelinde bir olgu ya da olayın derinlemesine incelenmesi ve "bağlamsal açıklama"sıdır. Bütüncül tek durum çalışması tek bir analiz biriminin (bir birey, bir kurum, bir grup, bir ortam, bir sorun) çalışıldığı ve belirli durumlara ilişkin etkenlerin (ortam, bireyler, olaylar, sorunlar, süreçler vb.) bütünsel bir biçimde tek parça olarak ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendiklerinde kullanılan bir durum çalışması türüdür (Akar, 2016; Creswell, 2015; Merriam, 1998; Patton, 2002; Stake, 2005; Yin, 2014;).

Bu çalışmada, araştırmanın amacına en iyi hizmet edecek şekilde akademik teşvik alt-üst komisyon üyelerinin teşvik uygulamasındaki yönetmelikten kaynaklanan eksiklikleri ve haksız uygulamaları, teşvik başvurusunda bulunan kişilerin etik dışı davranışlarını ve farklı alanları değerlendirmede yaşanan sorunları görmeleri bağlamında bütüncül bir şekilde incelenmesi için durum çalışması deseni kullanılmıştır.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın yapılacağı kurumların belirlenmesinde Devlet Üniversiteleri Sıralaması (2017) raporundaki ölçütler kullanılmıştır. YÖK tarafından yapılan teşvik uygulamasının sonuçlarına dair ne özel kurumlar ve kamu kurumları ve ne de akademisyenler tarafından hazırlanan makale ya da sonuç raporlarının bulunmaması nedeniyle Türkiye'de tek çalışma durumunda olan Karadağ ve Yücel (2017) tarafından hazırlanan Devlet Üniversiteleri Sıralaması (DÜS) raporundaki verilerin kullanımı tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan üniversitelerin ve teşvik komisyon üyelerinin seçiminde yapılan işlemler aşağıda belirtilmiştir. Karadeniz Bölge Üniversitelerindeki teşvik sıralamasında en yüksek puandan en düşük puana doğru;

1. 60-64,9 puanla üst sıralamada; Karadeniz Teknik Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Düzce Üniversitesi ve Amasya Üniversitesi,

2. 55-59,9 puanla orta sıralamada; Ordu Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sinop Üniversitesi, Bayburt Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Artvin Çoruh Üniversitesi, Hitit Üniversitesi

3. 50-54,9 *puanla alt sıralamada*; Gümüşhane Üniversitesi yer almaktadır.

Belirtilen puan aralıklarında yer alan üniversiteler; 2006 yılından önce ve sonra kurulma, öğretim elemanı sayısı ve akademik birim sayısı bakımından üstte, ortada ve alt sıralamalarda yer alma durumuna göre belirlenmiştir. Belirlenen bu durumları karşılayan üst sıralamadaki üniversitelerden biri A üniversitesi, orta sıralamadaki üniversitelerden biri B üniversitesi ve alt sıralamadaki üniversitelerden biri C üniversitesi kodlamasıyla çalışmanın verilerinin toplanacağı kurumlar olarak seçilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan üniversitelerin seçimi işleminden sonra teşvik komisyonu üyelerinin seçimi gerçekleştirilmiştir. Bu durum çalışması için çalıştığı üniversitenin "*Akademik Teşvik Düzenleme, Denetleme ve İtiraz Komisyonu*" üst biriminde, "*Birim Akademik Teşvik Başvuru ve İnceleme Komisyonu*" alt komisyonunda görevli sosyal bilimler, fen bilimleri ve sağlık bilimleri alanlarındaki akademisyen olmasına bakılmıştır (Neuman, 2013). Bu durum bağlamında araştırmanın yapılacağı üniversitelerden *Akademik Teşvik Düzenleme, Denetleme ve İtiraz Komisyonu*" üst biriminde ve "*Birim Akademik Teşvik Başvuru ve İnceleme Komisyonu*" alt komisyonunda görevli akademisyenlerin listeleri resmi yolla elde edilmiştir. Bu akademisyenlerin arasından A Üniversitesinden sekiz, B Üniversitesinden altı ve C Üniversitesinden dört katılımcı, toplamda 18 katılımcı seçilmiştir. Katılımcıların aşadaki isimleri gerçek olmayıp araştırmacılar tarafından verilen kod isimlerdir. Çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Çalışma Alanı	Teşvik Puanı	Yöneticilik Görevi	Akademik Ünvan	Çalıştığı Kurum	Teşvik Komisyonu Görevi
Ali	Sosyal B.	60	√	Doç.Dr.	A	Alt-Üst Komisyon
Ahmet	Fen B.	100	√	Prof. Dr.	A	Alt-Üst Komisyon
Mehmet	Sosyal B.	48		Dr. Öğr. Ü.	A	Üst Komisyon
Mustafa	Sağlık B.	80	√	Prof. Dr.	A	Üst Komisyon
Hasan	Sağlık B.	96	√	Prof. Dr.	A	Alt-Üst Komisyon
Hüseyin	Sosyal B.	54		Prof. Dr.	A	Üst Komisyon
Veli	Fen B.	90	√	Prof. Dr.	A	Üst Komisyon
Zeki	Sosyal B.	70	√	Prof. Dr.	A	Üst Komisyon
Fatma	Fen B.	60	√	Doç.Dr.	B	Üst Komisyon
Fatih	Fen B.	68		Dr. Öğr. Ü.	B	Üst Komisyon
Ercan	Fen B.	86	√	Prof. Dr.	B	Alt-Üst Komisyon
Ozan	Sağlık B.	62	√	Prof. Dr.	B	Üst Komisyon
Emre	Sosyal B.	65	√	Doç.Dr.	B	Üst Komisyon
Eren	Sosyal B.	61		Doç.Dr.	B	Üst Komisyon
Erdal	Sosyal B.	65	√	Prof. Dr.	C	Üst Komisyon
Ayşe	Fen B.	93		Dr. Öğr. Ü.	C	Alt-Üst Komisyon
Sadık	Fen B.	76	√	Prof. Dr.	C	Alt-Üst Komisyon
Selim	Fen B.	97	√	Doç.Dr.	C	Alt-Üst Komisyon

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmanın çalışma grubunu 18 akademisyen oluşturmaktadır. Akademisyenlerin 10'u profesör, beşi doçent ve üçü doktor öğretim üyesidir. Katılımcıların cinsiyetlerine bakıldığında 2'si kadın, 16'sı erkektir. Katılımcıların uzmanlık alanlarına göre dağılımı sosyal bilimler 7, fen bilimleri 8 ve sağlık bilimleri 3 uzman şeklindedir. A Üniversitesi'nden 8, B Üniversitesi'nden 6, C Üniversitesi'nden 4 katılımcıyla bu çalışma yürütülmüştür. İlgili üniversitelerin üst birim komisyonundan 11 komisyon üyesi ve hem üst hem de alt komisyonda görevli 7 komisyon üyesi çalışma grubundadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmadaki verilerinin toplanması, yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu literatür taramasına bağlı olarak 7 sorudan oluşmuştur. Ön uygulama olarak hazırlanan görüşme soruları iki konu alanı uzmanının görüşleri alınarak 3 soruya indirilmiştir. Ön görüşme formu, araştırmacıların bulunduğu iki farklı üniversitede birer pilot görüşme yapılarak uygulanmıştır. Pilot uygulamalardan sonra görüşme formundaki soruların anlaşılırlığı netleştirilerek yarı-yapılandırılmış görüşme formuna nihai hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın uygulandığı üniversitelerde "*Akademik Teşvik Düzenleme, Denetleme ve İtiraz Komisyonu*" olan üst birim ve "*Birim Akademik Teşvik Başvuru ve İnceleme Komisyonu*" olan alt komisyonlarda görevli komisyon üyelerinden veriler toplanmıştır. Verilerin toplanması sürecinde gerçekleştirilen işlemler aşağıda detaylı olarak verilmiştir.

Resmi yazışmalar yoluyla araştırmada yer alan üniversitelerin rektörlüklerinden çalışma izni alınmıştır. Çalışma iznine bağlı olarak üniversitelerin ilgili birimlerinden teşvik komisyon üyelerinin listesine ulaşılmıştır. Üniversite ve birim bazında teşvik komisyonlarında sosyal bilimler, fen bilimleri ve sağlık bilimleri alanlarından uzmanların bulunması gerekliliğinden dolayı katılımcı listesinde bulunan akademisyenlerin sosyal bilimler, fen bilimleri ve sağlık bilimleri alanlarından olmasında dikkat edilmiştir. Teşvik komisyonunda yer alan üyelere mail ve telefon aracılığıyla ulaşılarak çalışmanın amacı ve içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Çalışma gönüllülük esasına dayalı olması bağlamında katılımcı olarak belirlenen akademisyenlerle ön görüşmeler yapılarak onayları alınmıştır. Katılımcılar tarafından, görüşmenin yapılacağı en uygun zaman dilimi ve gün belirlenmiştir. Teşvik komisyon üyeleriyle yarı-yapılandırılmış görüşmeler katılımcıların çalışma odalarında gerçekleştirilmiştir. İlgili üniversitelerdeki görüşmeler 01 Mayıs – 30 Haziran 2017 tarihleri arasında birinci yazar tarafından gerçekleştirmiştir. Katılımcılara görüşme başlangıcında, görüşmeyle ilgili bilgiler hatırlatılmış ve daha önce sözlü olarak alınan görüşme izni bir kez de yazılı olarak alınmıştır. Katılımcılara üç yarı yapılandırılmış görüşme soruları yöneltilmiştir. Bu sorular;

1. Akademik teşvik uygulamasını nasıl değerlendiriyor sunuz?
2. Akademik teşvik uygulamasındaki performans değerlendirme sürecinde ne tür sorunlarla karşılaştınız?
3. Akademik teşvik uygulamasındaki performans değerlendirme sürecinin daha iyi işlemesi için önerileriniz nelerdir?

Katılımcıların izniyle görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Katılımcılara, çalışmanın sorularını bir kez görüp okumaları sağlanmıştır. Bir-iki dakikalık süre tanınarak görüşmeye geçilmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak 60-75 dakika sürmüştür. Veri toplama süreci not alma yöntemiyle de desteklenmiştir.

Verilerin Analizi

Görüşme verileri metin haline getirilmiştir. Bu metinler birinci yazar tarafından ses kayıtları ile karşılaştırılarak geçerlik çalışması yapılmıştır. Daha sonra veriler NVivo 11 programında analiz edilmiştir. Verilere içerik analizi uygulanmıştır. İçerik analizi sürecinde takip edilen genel işlemler: (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır (Corbin ve Strauss, 2015; Moustakas, 1994). İçerik analizde, toplanan veriler düzenlenerek verilerin kodlaması yapılmıştır. Veriden elde edilen temaların birbirleriyle olan ilişkisinin ortaya konması için verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması yapılmıştır. Elde edilen veriler üzerinde, araştırmanın kodlamacıları tarafından kodlamalar ayrı ayrı yapılmıştır. Bu kodlama işleminden sonra veri analizindeki kodlamalar arasındaki uyum test edilmiştir.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmanın inandırıcılığını arttırmak için derin odaklı veri toplama ve katılımcı teyidi kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarıyla 60-75 dakikalık görüşmeler gerçekleştirilmiştir

(Lincoln ve Guba, 1985; Yıldırım ve Şimşek, 2015). Nitel paradigmada inandırıcılığı arttırmanın bir alternatifi de katılımcıların sayı ve özellikleri, nasıl seçildikleri, araştırmada kullanılan veri toplama yöntemleri ve analiz tekniklerinin ayrıntılı olarak sunulmasıdır (Creswell ve Miller, 2000; Johnson, 1997). Bu araştırmada farklı uzmanlık alanlarından katılımcılardan veriler toplanarak veri çeşitlemesi yoluna gidilmiştir (Shenton, 2004).

Bu araştırmada, katılımcıların görüşleri doğrudan alıntılar yapılarak verilmiştir. Bu alıntılar, "*aktarılabilirlik*"te araştırma verilerinin geçerliğini arttıran uygulamalardır (Neuman, 2013; Saban, 2008). Temalara ait kodlamaların yansımalarında gerekli olan yerlerde veriler doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Bu bağlamda bulgular doğrudan verilerek, araştırmanın dış geçerliği arttırılmaya çalışılmıştır. Seçilen bir alıntı ifadesinin uzun olması durumunda, katılımcıların kendi sözcükleri ve ifadelerinin anlamı korunarak alıntının ifade ettiği en önemli boyutlar aktarılmıştır. Çalışmada verilen alıntıyı hangi katılımcının ürettiğine dair kişisel bilgiler, alıntı ifadesinin hemen ardından verilmiştir. Gizlilik ilkesi gereği katılımcıların gerçek isimleri kodlanarak verilmiştir.

Çalışmanın araştırmacıları tarafından araştırma soruları ve görüşme transkriptleri tekrar tekrar okunarak (Flick, 2009) verilerden çıkarılan kavramlara göre kodlamalar yapılmıştır. Kod tablosu yapılarak çalışmadan elde edilen kodlar bir araya getirilmiştir. Veri seti dikkatlice okunarak kodların üzerinde tekrarlanan çalışmalar yapılmıştır. Veri kodlaması işlemi tamamlanarak temaların oluşturulması sürecine geçilmiştir. Bu aşamada elde edilen kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışma bulgularının ana hatlarını oluşturan başlangıç temaları elde edilmiştir. Çalışmanın temalaştırma işleminde, başlangıç temaları ve alt temaları tablolaştırılmıştır (Maxwell, 2013; Miles, Huberman ve Saldana, 2018). Yapılan içerik analizinin güvenirliğini sağlama bağlamında kodlayıcılar arası tutarlılık kapsamında iki alan uzmanı tarafından verilerin kodlanması sağlanmıştır. Alan uzmanları tarafından başlangıç tema, alt temaları ve kodlar incelenerek veriler kodlanmıştır. Kodlayıcılar arasındaki tutarlılığın hesaplanmasında Miles ve Huberman (1994) formülü kullanılmıştır. Kodlayıcılar arasındaki güvenirlik %89,6 olarak bulunmuştur. Bu çalışmaya yönelik gerçekleştirilen güvenirlik çalışmasında, kodlayıcılar ve uzmanlar arasında % 90 oranında bir uzlaşma sağlanmıştır. Kodlayıcılar arası görüş birliğinden sonra veriler, veri setindeki kodlamalara ve temalara indirgenerek nihai hale getirilmiştir (Corbin ve Strauss, 2015). İçerik analizinde elde edilen kodlar, ilişkili temaların altlarına yerleştirilerek bulguların sunulması işlemine geçilmiştir. Bu araştırmanın, teyit edilebilirliğini sağlamak için çalışmadan elde edilen notlar, veriler ve kodlamalar daha sonra incelenebilecek şekilde elektronik ortamda saklanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Akademik teşvik alt-üst komisyonlarında görev yapan akademisyenlerin teşvik uygulamasında karşılaştıkları sorunların incelendiği bu araştırmada, bulgulara tematik olarak sırasıyla derinlemesine yer verilmiştir.

Teşvik Uygulamasının Akademik Katkıları Teması

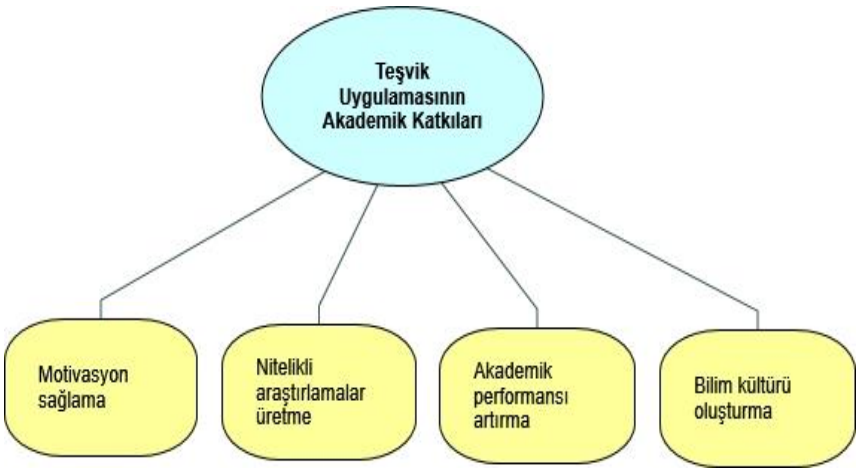

Şekil 1. Teşvik Uygulamasının Akademik Katkıları Teması

Araştırmanın analizi işlemleri sonucu, teşvik uygulamasının akademik katkıları genel bulgu olarak elde edilmiştir. Katılımcılar tarafından akademik katkıları desteklemede, teşvik uygulamasının yerinde ve doğru bir planlama olduğu önemli bir kazanım olarak görülmektedir. Katılımcılar teşvik uygulamasının akademik çalışmalara motivasyon sağlama yönünü pozitif olarak değerlendirmektedir. Teşvik uygulamasının hem üniversite için hem de bireylere katkı sağlayan bir uygulama olarak asıl amacının nitelikli araştırlamalar üretmeye dönük olması gerekliliği katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Katılımcılar tarafından teşvik uygulaması akademik performansı artırmada bir ödüllendirme sistemi olarak algılanmaktadır. Bu uygulamada bilim kültürü oluşturmak için altyapı sağlamanın önemine de dikkat çekilmiştir.

Motivasyon Sağlama

Katılımcılar teşvik uygulamasını akademik çalışmalarda bir motivasyon sağlama aracı olarak değerlendirmektedir. Bu kısa sürede akademisyenleri, teşvik uygulamasına bağlı üretim amaçlı planlı bir şekilde işbirliğine ve disiplinler arası çalışmaya yönlendirmesi tarafı da vurgulanmıştır. Bu konuda bir katılımcı görüşü;

> "Teşviğin işbirliğine yönlendirdiğini düşünüyorum. Ben tek başıma bir makale üretebilirim ama sizinle çalıştığımda iki tane üretebilirim. Sizin de katkınızın olması şartıyla. Teşvikten sonraki düzende kimya, eczacılık, ziraat fakülteleri ile çalışmalar planladığım oldu. Bu gerçekten teşvik edici bir şey". (Ozan)

Katılımcılar, teşvik uygulamasının üniversitelerin bilim üreten kurumlar olarak topluma ve insanlığa hizmet etmeye yönelik çalışmalara teşvik ettiğini betimlemişlerdir. Bu bağlamda Ar-Ge üretimleri yoluyla akademisyenlerin hem kendi çalıştığı üniversitesini hem de ülkesine yapacağı katkı ve değerler vurgulanmıştır. Teşvik uygulamasının maddi boyutundan çok ulusal ve uluslararası düzeyde nitelikli araştırmalar üretmeye yönlendirdiği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu konuda dikkat çekici bir katılımcı görüşü;

> "Teşvik uygulamasına pozitif bakıyorum. Maddi bir gelirin ötesinde değerlendirme olarak, Ar-Ge üretim yapan akademisyenlere çok olumlu katkılarınının olacağına inanıyorum. Hem uluslararası alanda söz sahibi olmamıza hem de kendi ülkemizde kutsal kurumların bir yerlere taşınmasında katkısı olacağına hiç şüphem yoktur. Bunu sağlayacak olan da üniversitelerdir". (Erdal)

Nitelikli Araştırlamalar Üretme

Teşvik uygulamasının üniversiteye, ülkeye ve insanlığa hizmet edecek çalışmaları desteklemesi bağlamında nitelikli araştırmalar üretmeye doğru planlanmış ve oldukça yerinde bir uygulama olduğu vurgulanmıştır. Nitelikli araştırmalar üretmede, üniversiteler tarafından Ar-Ge çalışmalar yürüterek ülkeye ve dünyaya hizmet edecek ürünlerin ortaya konulmasının gerekliliklerine dikkat çekilmiştir. Bu çalışmaların da bölge üniversitelerinde, bölgeye ve ülkeye hizmet edecek şekilde tüm disiplin alanlarında yapılmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Dünyadaki ülkelerin her yönden rekabet içinde bulunduğu küresel yarışta, bir adım önde olmak için bilimsel üretimi sağlayacak olan kurumlar üniversitelerdir. Topluma hizmet etmede üniversitelerin işbirliği içinde diğer kurum ve kuruluşlarla başaralabileceği yansıtılmıştır. Teşvik uygulamasının bu amaca hizmet etmesine yönelik bir katılımcı görüşü;

> "Teşvik uygulaması 1003 hedefli, ürün odaklı, ürün bazlı projelerin sayısını arttırmalı. Ülke ekonomisini kalkındıracak, dışa bağımlılığımızı azaltacak böyle projeler olsun. Örneğin, bu projelerden 5 tanesinden ürün çıkarsa gerçekten büyük bir katma değer olur. Gelecek yüzyıl içerisinde kendi hedefimizi planlayıp bölgeyi de düşünerek ağır sanayi, silah, ekonomik, ecza her yönüyle ürün için çalışmamız lazım. Global ekonomide, ekonomik olarak güçlü olacaksın, onlarla rekabet edeceksin, ürün üretmek için çaba göstereceksin her alanda, bunu da üniversite yapacak. Üniversitesiz olmaz ki. Sanayisiz Ar-Ge olmaz, üniversitesiz Ar-Ge olmaz. Yani ikisi iç içe olacak ki sorunu çözecek bir Ar-Ge yapacak". (Mustafa)

Teşvik uygulamasının planlı bir şekilde işbirliğine ve disiplinlerarası çalışmaya yönlendirmesinin aynı zamanda hem akademik çalışmalarda bireye katkı sağlama yönü hem de bağlı bulunduğu üniversitenin tanınırlığına katkı sağlayarak ülkeye hizmet etme yönü vurgulanmıştır. Teşvik uygulamasının bireye ve üniversiteye katkısına bağlı pozitif bir şekilde bilimsel üretimlerin kalitesinde de artışa etki edeceği vurgulanmıştır. Aynı zamanda teşvik uygulamasının geleceğe dönük katkı sağlaması gerekliliği ve ürün odaklı projeler üretilmesi yoluyla teşvik uygulamasının amacına dikkat çekilmiştir. Bu uygulama bağlamında üniversitelerin merkez ve taşra üniversitesi konumundan daha çok akademik üretim yoluyla ülkeye hizmet sunarak devlet üniversiteleri sıralamasının da değişebileceği görüşü yansıtılmıştır. Bir katılımcı görüşü;

> "Geleceği görmek için olmalı teşvikler. Teşvikten dolayı bilimsel çalışmaların daha kaliteli olacağına inanıyorum. Dergiler, çalışmalar içerisinden eleme yapmak zorundalar. Buna göre devlet üniversitelerindeki sıralamanın da değişeceğini düşünüyorum. Bireye de katkı sağlıyor. Ama ben üniversite bazlı daha çok katkı getireceğini düşünüyorum". (Ayşe)

Akademik Performansı Artırma

Teşvik uygulamasının üniversiteye, ülkeye ve insanlığa hizmet edecek çalışmaları desteklemesi bağlamında akademisyen maaşlarına ücret artışı yerine hem akademisyenlerin maddi olarak ödüllendirildiği hem de akademik performansı artırıcı bir değişken olarak verilmesi doğru bir uygulama olarak yer almıştır. Aynı zamanda bu uygulamanın akademik performansın artmasına bağlı olarak ulusal ve uluslararası üniversitelerin sıralamasında da puan kazandırıcı bir etken olduğu vurgulanmıştır. Bir katılımcı görüşü;

> "Akademisyen maaşına zam yerine, bu zammın teşviğe yapılması taraftarıyım. Üniversitemizin puan kazanabilmesi önündeki puanlar bu teşviğin içerisinde kabaca yer alan puanlama sisteminde bulunan çalışmalardır". (Eren)

Teşvik uygulamasının üniversiteler arasında bir rekabet ortamı yaratarak üniversite sıralamasındaki başarıyı yükseltmede teşviğin katkısı dile getirilmiştir. Aynı zamanda bu güzel rekabetin üniversitelerin yöneticileri tarafından desteklenerek akademisyenlerin akademik üretimlerinin projelendirme yoluyla ortaya konulması için akademik personeli teşvik ettikleri katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

> *"Bu yılki üniversitemizin başarısına teşvik kesinlikle katkı getirmiştir. Üniversitedeki yetkililerinin bu konudaki teşviklerini görüyorum ben. 1001 ve diğer TÜBİTAK projelerini üniversitenin dürtüsü ile yazdık. Üniversitemizin bir adım öne çıkması için puan alması gerekiyor. Burada üniversitenin puan kazanması önemli. Teşvik bunu sağlıyor"*. (Fatma)

Bilim Kültürü Oluşturma

Akademik teşvik, üniversite olanaklarının dikkate alınarak bilim kültürü oluşturmaya yönelik getirilmiş bir uygulama olarak yansıtılmıştır. Teşvik uygulamasının asıl amacının akademisyenleri maddi olarak ödüllendirmenin yanında süreç içerisinde bilim kültürü oluşturarak bilim üretiminin artması için bir ivme olduğu vurgulanmıştır.

> "Teşviğin ruhu bence Türkiye Üniversitelerinin bilimde çağ atlamasına yönelik olarak tedbir getirilmiş. Üniversitem adına özellikle bu yönetimin ilk geldiği dönemden itibaren daha öncesinde de vardı ama bu üniversite yönetiminin proje konusunda başarılı olduğunu ya da mesafe aldığını düşünüyorum. Bunu teşvik etme adına eğitim programları yaptılar. Akademik teşvik bu çalışmalara ivme kazandırdı. Bunun, bu anlamda çok önemli bir başarı olduğunu düşünüyorum". (Hüseyin)

Üniversite ve alt birimleri olarak bilim kültürünün teşvik uygulaması öncesi oluşturulduğu ve altyapı olanaklarını Ar-Ge çalışmalarıyla tamamladıkları ve teşvik uygulamasının da bu sürece ivme kazandırmasına yönelik bir katılımcı görüşü;

> "Eczacılık alanında özellikle cihazlarımız çok pahalı, enstrümantasyon olmadan, imkân olmadan araştırma yapamazsınız. Yaptığımız çalışmanın kalitesi neye bağlı? İmkânlarımıza bağlı. Biz Eczacılık Fakültesi olarak şu anda altyapı ve donanım olarak en iyilerden bir tanesiyiz. Buradaki cihazları hep projelerle fakülteye kazandırdık. Teşvikte üniversitemizin bir adım önde olması için Ar-Ge projelerimize daha önem vermeye başladık". (Mustafa)

Bölge üniversitelerindeki, bir üniversite araştırmacısıyla ve donanımıyla alt yapısını tamamlayarak bilim kültürünü oluşturmuş bir üniversite olarak teşvik uygulamasında en üstlerde yer alırken bir başka üniversite ise araştırmacı ve donanımıyla bilim kültürünü oluşturamamış bir üniversite olarak yer almaktadır. Teşvik uygulamasında üniversitelerin birbiyleriyle rekabet edebilmeleri için şartlarının eşit olmasa bile yakın olması gerekir. Bu durum aynı zamanda teşvik uygulamasında da fırsat eşitliğine aykırı bir durum oluşturmaktadır. Bu bağlamda bilim kültürü oluşturan üniversitelerin teşvik puanlamasında önde oldukları görülmektedir. Bu nedenle teşvik uygulaması taşradaki alt yapı eksikliği olan üniversitelerin bilim kültürü oluşturmasında teşvik edici bir unsur olabilir. Bir katılımcı tarafından da teşvik uygulamasının başından itibaren üniversite sıralamasında son sıralarda yer aldıkları ve buradaki başarısızlıklarının üniversite olarak bilim kültürü oluşturamadıkları ve alt yapıya sahip olmadıkları ve bu uygulamada üniversite olanaklarının da dikkate alınması gerekliliği ve alt yapı kadar araştırmacıların kimliğinin de son derece önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu katılımcının oldukça dikkat çekici görüşü;

"Üniversite sıralamasında son sıralarda yer alıyoruz. 3 yıldır yönetimdeyim. Ben bunu altyapının yeterince oluşturulmadan, fazla üniversite açılmasına bağlıyorum. Burada bir bölümü açmak için en az 3 öğretim üyesi bulmak gerekiyor… Bunlar geliyorlar, derse girip çıkıyorlar. Çoğunluğu öğretmenlikten geliyor ya da dışardan doktora yapmış olanlar. Öğretmenlikten gelen biri yayını öncelikli olarak düşünmüyor derse girip çıkıyor bir lise eğitimi gibi devam ettiriyor. Öğretim üyeliği heyecan gerektiren bir şey. Akademik kadrodan gelme olacak öğretmen profilinden değil. Yani akademik altyapıdan gelen çok az. Tabii kadro genç kadro ya da deneyimsiz diyelim. Yaş itibariyle genç olmasalar bile uygulama itibariyle deneyimsizler. Akademisyenlerin çoğu burada yardımcı doçent. Bizde doçent, profesör kadrosu çok az. ÖYP'yla doktora yapanlar yeni yeni sisteme giriyorlar. Benim tecrübelerime göre, yeni üniversitelerde yaşanan öğretmenlikten gelme, altyapı eksikliği bir davranış biçimi oluşturuyor ve bu davranış biçimi akademik yayına dönüşmüyor. Mesela bizde de güzel sanatlar bölümünün adı var kendi yok. Bir tane tasarım fakültesine bir dekan atanmış, bir tane de yardımcı doçent var. Ne öğrenci var, ne de program. Çok fazla akademik çalışmalarla ilgisi yok". (Erdal)

Komisyon Kaynaklı Sorunlar Teması

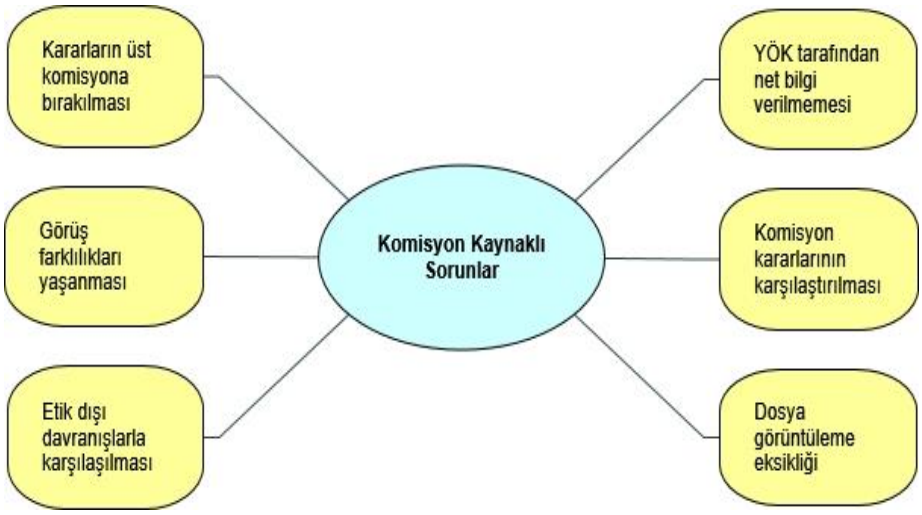

Şekil 2. Komisyon Kaynaklı Sorunlar Teması

Akademik teşvik komisyon üyelerinin hem alt hem de üst komisyonda teşvik değerlendirmesinde yaşadıkları farklı sorunlar bulunmaktadır. Komisyon üyelerinin kendi deneyimlerinden yansıttıkları sorunlar; sorumluluk gerektiren kararların üst komisyona bırakılması, komisyon üyeleri arasında görüş farklılıkları yaşanması, komisyon üyelerine etik dışı davranışlarla karşılaşılması, belirsiz konularda YÖK tarafından net bilgi verilmemesi, üniversitelerin komisyon kararlarının karşılaştırılarak komisyon üyeleri arasındaki çatışma ortaya çıkması, değerlendirilen teşvik dosyalarını görmeyi sağlayacak bir sistemin eksikliğidir.

Kararların Üst Komisyona Bırakılması

Akademik teşvik yönetmeliğindeki faaliyet türlerinin puanlandırılmasında yetersiz açıklamalar ve net olmayan ölçütlerle ilişkili olarak özellikle alt komisyonlar tarafından karar verilmesi gereken değerlendirmeler üst komisyona bırakılmıştır. Araştırmanın yürütüldüğü her üç

üniversitede de sorumluluk gerektiren kararların üst komisyona bırakıldığı üst komisyon üyeleri tarafından aktarılmıştır. Alt komisyonların karar vermesi gereken değerlendirmelerin üst komisyona bırakılması bu komisyonların görevlerini tam anlamıyla yerine getirmediği şeklinde değerlendirilebilir. Bu konuda iki katılımcı görüşü;

> "Eser kitaplarda 5 yıllık yayınevi şartı var ama alt komisyon onaylamış. Onlar zaten bunu biliyorlardı ve bakmış olmaları gerekirdi. Alt birimlerin yeterince çalışmadıklarını buradan anladık…". (Veli)

> "Sorun olduğu durumlarda alt komisyonlar benden geçsin biz iyi arkadaşız, muallak veya kabul edilemeyecek bir durum varsa ben onaylıyorum üste gönderiyorum ama üstte ne yaparlar, onu bilmemem mantığıyla davranış sergiliyorlar. Bu aslında alt komisyonun görevini yerine getirmediğinin işaretidir…". (Ozan)

Görüş Farklılıkları Yaşanması

Akademik teşvik yönetmeliğinde faaliyet türlerinin puanlandırılmasında yetersiz açıklamalar ve net olmayan ölçütler teşvik dosyalarının değerlendirilmesinde alt komisyonlarda ve özellikle çoğunluğu üst komisyonlarda olmak üzere çatışmanın kaynağı olmuştur. Bu çatışmada komisyon üyeleri arasında görüş farklılıkları yaşanmasının nedeni kendi, ekibi, yakınları ya da birimindeki akademisyenlerin yönetmeliğe uygun olmayan teşvik puanının kabul edilmediği zaman kararın kişiselleştirilerek/gruplaştırılarak komisyon üyeleri arasındaki gruplaşmadır. Bir katılımcı görüşüyle, komisyon üyeleri arasında görüş farklılıkları yaşanması sorunu çok iyi bir şekilde ortaya konulmuştur.

> "… 2016'da, 400 kişiye bir kongrede ödül verildi. Ödüle karşı çıktığınız zaman diyor ki; bu yönerge uygun, evet ödül yönergeye uygun. Buna itiraz ettiğim zaman, o arkadaş da bizim görüşümüze itiraz ediyor". (Selim)

Üst komisyon üyelerinin deneyimlerinden tartışmalı değerlendirmelerde nihai kararlarda ölçütlerin oy birliğiyle alınmadığı ortaya konulmuştur. Bu konuda dikkat çekici bir görüş;

> "Yayın yapan editör; sizin makaleniz bu yıl en çok atıf alan yayınlar içerisinde ilk beşe girmiştir. Bundan dolayı ödüllendirildiniz yazısı vermiş bir başvuru sahibine. Ödül ile ilgili net bir tanımda yok. Bu ödül müdür, değil midir? Siz ödül değildir diye düşünüyorsunuz birileri de ödül diye düşünüyor. Jüride oyluyorsunuz 5'e 4'e olduğu zaman geçiyor". (Sadık)

Bu görüşü destekleyen başka bir katılımcı görüşü;

> "Üst komisyon kararı veren nihai kurul. Karşıt görüşümüzü belirtiyoruz ama ısrarcı olamıyorsun. Çünkü belirsizlikler çok. Kimin hitabeti iyiyse, kim baskınsa onun kararı geçiyor…". (Mustafa)

Etik Dışı Davranışlarla Karşılaşılması

Komisyon üyelerine etik dışı davranışlarda bulunulması her üç üniversitede de yaşanılan ortak bir sorun olarak bu çalışmanın bulguları arasında yer almaktadır. Teşvik başvurusunda bulunan akademik personel tarafından akademik faaliyet türlerinde etik dışı uygulamalarda bulunulurken; komisyon üyelerine de etik dışı davranışlarda bulunulmaktadır. Akademisyenlerin uygun olmayan/etik dışı talepleri komisyon üyeleri tarafından karşılanmadığında sözlü ve yazılı mobbing uygulama gibi davranışlar içerisinde bulundukları alt ve üst komisyon üyeleri tarafından yansıtılmıştır. Bir katılımcı görüşü;

> "Bilim kurulu olmayan bir çalışma için 5 puanlarını kestik, sorun çıktı. Sizi oraya niye koydular, siz kabul edebilirsiniz. Hatta şunu söyleyenler de oldu; mahkemeye veririz, puanlarımızı istiyoruz diye…". (Mustafa)

Bir yıl önce üst komisyon tarafından kabul edilen çalışmaların bir yıl sonra kabul edilmediği, yönetmeliğe uygun olan fakat etik olmayan konularda itiraz yapıldığında çalışması kabul edilmeyen karşı tarafın itirazına maruz kalarak bir çatışma durumunun yaşanması YÖK'ün akademik teşvik kılavuz kitabındaki muğlaklıklara bağlanmıştır.

> "Makale indekslerini değerlendirmeyi üst kurula bırakmışlar. Üniversiteler arası kurulun indekslerini saydık. Böyle olunca bu çalışmalardan puan alamayan kişiler sorun yarattılar, rektöre ulaştılar...". (Selim)

YÖK Tarafından Net Bilgi Verilmemesi

Teşvik yönetmeliğinden kaynaklanan belirsizliklere bağlı olarak C üniversitesinde belirsiz konuların kararları üniversitenin üst yönetimi tarafından verilirken A ve B üniversiteleri tarafından YÖK aranmış olup bazı belirsizliklerin çözüme kavuşturulduğu bazılarının ise kavuşturulamadığı üst komisyon üyeleri tarafından aktarılmıştır. Bu konuda dikkat çekici katılımcı görüşleri;

> "Tartışmalı konularda YÖK'e başvurduk ama YÖK de bu konuda çok net bilgi vermedi". (Ahmet)

> "Yönergenin açık olmadığı durumlarda YÖK'teki kişi/kişiler ya da birimlerle iletişime geçirilerek durum ifade edilmiş ve oradan gelen bilgi doğrultusunda değerlendirme tamamlanmıştır…". (Ozan)

> "Karşılaştığımız sorunlarda YÖK'ü aramadık, itirazlarda rektör beyle görüştük ve itirazlara yönetmelik doğrultusunda karar verdik…". (Erdal)

Komisyon Kararlarının Karşılaştırılması

Çatışma yaşanan bir durum da ortak çalışma yürüten farklı üniversitelerdeki akademisyenler tarafından üniversitelerin komisyon kararlarının karşılaştırılma yoluna gidilerek üniversitelerin aldıkları kararların kıyaslanmasıdır. Bu durum aynı zamanda hem üniversitelerin hem de teşvik komisyonlarının çatışma yaşamasında neden olmaktadır. Bu konuda bir görüş;

> "Bir A Üniversitesi ile bir B Üniversitesi'nin ve C Üniversitesi'nin tek olan yönetmelikte farklı değerlendirmesi olmaz. Aynı bilimsel çalışmayı biri kabul ederken diğeri red ediyor. Burada üniversiteler de birbirlerine düşüyor. Hatta kişiler birbirlerini tanıyorlar. Bizim kabul etmediğimiz ödül belgesini kabul eden üniversiteler olmuş. Kabul etmediğimiz kişiler isim de vererek A Üniversitesi'nde B kişisinin kabul edildi bilgisini veriyor…". (Ozan)

Dosya Görüntüleme Eksikliği

Teşvik dosyaların incelenmesi A üniversitesinde sadece alt komisyonlardan sorunlu olarak gelen ve itiraz edilen dosyaların incelenmesi şeklinde gerçekleştirilirken, B üniversitesinde AVESİS sistemiyle, C üniversitesinde ise alt komisyonlarda incelenen 90 dosyanın hepsi üst komisyon tarafından tekrar tek tek incelenmiştir. A ve C üniversitelerinin teşvik değerlendirme komisyon üyeleri tarafından incelenen dosyaların görüntülenememesi sorunu ifade edilmiştir. Bu konuda dikkat çekici iki görüş;

> "90 dosya hepsi tek tek önümüze geldi. Akademik dosya ve çıktılara tek tek bakıldı. Teknolojinin bu kadar geliştiği bir dönemde bir üniversite için uygun bir yöntem değil". (Sadık)

> "Kendi sistemimizde biz alt komisyonların yaptığı çalışmalara göre karar verdik çünkü dosyaları hiç göremedik, bu da bir sıkıntı. Alt komisyonlar tarafından bize sadece onların sonuçları geldi. Bize üst

> komisyon olarak sorunlu gelen dosyaları inceledik. Bu nedenle üst komisyonda biraz sıkıntılar oldu. Üst komisyonun görmesini sağlayan bir programın olması gerekir. Biz hiç dosya göremedik, itirazları ancak inceledik…". (Ahmet)

Teşvik dosyalarının dijital ortamda incelenmemesi hem zaman kaybına yol açarken hem de değerlendirmedeki objektifliği etkilediği söylenebilir. Çünkü. C üniversitesinde 90 dosyanın hepsi üst komisyon tarafından tek tek incelenirken, A üniversitesinde sadece sorunlu dosyalar incelenmiştir. Bu durum üniversitenin teşvik değerlendirme dosya sayılarının çok fazla olduğu kurumlarda teşvik dosyalarında yapılan haksız puan kazanımlarını görememe nedeniyle farklı sorunlara yol açabilir. Bu ciddi bir sorundur ve bu sorunun çözümüne yönelik alternatifler geliştirilmelidir. B üniversitesinde AVESİS sistemiyle teşvik dosyalarını inceleyen bir katılımcı görüşü;

> "AVESİS sistemiyle uzaktan atandığımız kişilerin raporlarını, yayınlarını aldıkları puanları kendi bilgisayarımızda inceleyebildik. Üniversite olarak avantajlı bir sisteme sahibiz". (Fatma)

Akademik Faaliyet Türleri Kaynaklı Sorunlar Teması

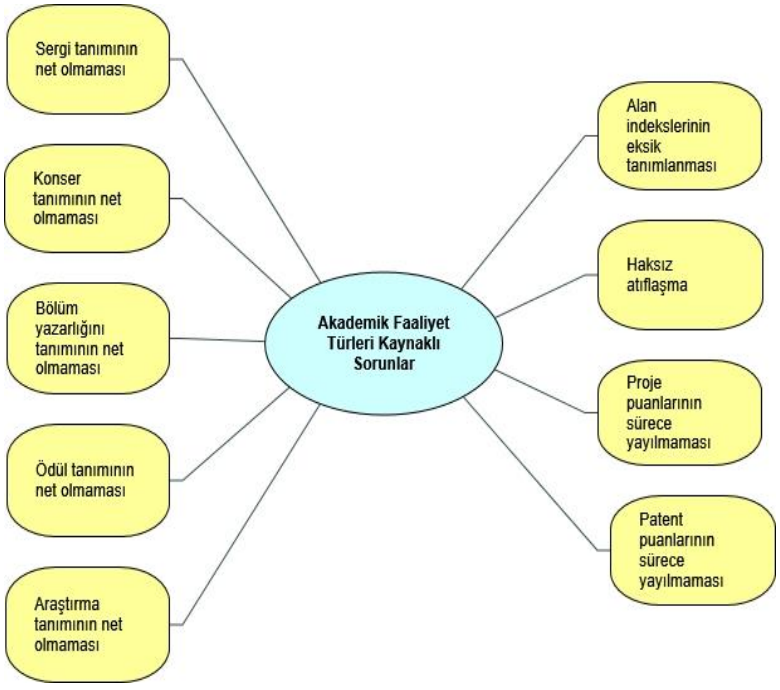

Şekil 3. Akademik Faaliyet Türleri Kaynaklı Sorunlar Teması

Akademik teşvik komisyon üyelerinin hem alt hem de üst komisyonda teşvik değerlendirmesinde akademik faaliyet türlerinin teşvik yönetmeliğinden kaynaklanan yaşadıkları farklı sorunlar bulunmaktadır. Komisyon üyelerinin akademik faaliyet türlerinden kaynaklanan karşılaştıkları sorunlar; sergi, konser, bölüm yazarlığı, ödül, araştırma tanımlarının net olmaması, alan indekslerinin eksik tanımlanması, haksız atıflaşma, proje puanlarının ve patent puanının sürece yayılmamasıdır.

Sergi Tanımının Net Olmaması

Akademik teşvikte sanatsal çalışmalar olarak yer alan sergiler, sanatsal tasarımlar, bilimsel tasarımlar, ses ve görüntü çalışmaları olarak yer almaktadır. Özellikle sanatsal çalışmalarda yaşanan sorunların daha iyi yansıtılabilmesi adına çalışmanın katılımcılarından mutlaka bu alanlardan bir akademisyenin bulunmasında dikkat edilmiştir. Teşvikte sanat çalışmaları sınırlı bir şekilde ve belirsizliklere yol açabilecek şekilde tanımlanmıştır. Bir katılımcı görüşü;

> "Sağlık fakültesinde Erasmus'la gittikleri yerlerde hastalarla etkileşimlerinin resimlerini çekip, bir fotoğraf sergisi yapmışlar. Komisyondan geçerse diye düşünüyor. Sağlıkçı alanı ile ilgili sergi açmıyor. Bu kişiler bundan önce hiç sergi açmamışlardı. Bir sergi 30 puan. Oldukça yüksek bir puan…". (Ayşe)

Sergi çalışmalarında, bir sergiden alınan puan oldukça yüksektir. Başka alanlarda 30 puanın tamamlanması için çalışma sayısının çok olması gerekmektedir. Sanatsal çalışmalarda, alan dışından kişilerin de sanatsal çalışmalar sunması üç üniversitede de yaşanan sorunlar arasındadır. Teşvikte sanat çalışmalarının sınırlı bir şekilde ve belirsizliklere yol açabilecek şekilde tanımlanmasından dolayı alan uzmanlarının dışında sergilerin açıldığı alt ve üst komisyon üyeleri tarafından şiddetli bir şekilde vurgulanarak dile getirilmiştir. Sanatsal çalışmalarda yaşanan başka bir sorun ise sanatçıların dışında alt ve üst komisyonlarda sanatsal çalışmalara değer verilmemesi ya da kolay elde edilebilen çalışmalar gözüyle bakılmasıdır. Üst komisyonda görev alan ve alan uzmanı olmayan akademisyenler tarafından da bu görüş onaylanarak SSC ya da SSCI'li bir makale kadar emek harcamadan kolay yoldan ve kısa zamanda çok puan toplanılan bir faaliyet türü olarak ifade edilmiştir. Bir katılımcı görüşü;

> *"Öğrenciye bir ders uygulamasında yaptırdığı projeleri sergi olarak sunanlar oldu. Bir sanatçı, bir sanat eserinden 30 puan alabiliyor. Bir resim, bir kilim parçasını sanat eseri olarak sunuyor. O kadar uzun emekler gerektirecek bir şey yok. SSC ya da SSCI'li bir makale kadar emek harcamadan. Muhakkak bir emek vardır. Bunu da hiçe saymıyorum. Benim bu puanı alabilmem için iki, üç tane uluslararası yayın yapmam lazım. Ne büyük sanatçıymış diyorum…*". (Eren)

Sergi faaliyet türünde yaşanan sorunlar, alan uzmanı olmayan komisyon üyeleri tarafından bu şekilde yansıtılırken alan uzmanı olan akademisyenler tarafından ise alan dışındaki komisyon üyeleri tarafından sanat çalışmalarının değerlendirilmesinde bir sorun olduğu yansıtılmıştır. Bu konuda bir katılımcı görüşü;

> "*Sanat çalışmalarını kolaycılık olarak görüyorlar. Her sergi puan almıyor. Sizin bir emeğinizin olması gerekiyor. Sanatçıların puan alacağı çalışmalar daha çok sergiler, eser sunmadır. Bir yere eser sunduğumuz zaman oradan alacağınız plaket veya katılım belgesi bunlar olabiliyor. Siz oraya bir eser gönderiyorsunuz ve o eser jürinin karşısına çıkıyor, bir değer biçiliyor. Bu çalışmalar kolaymış gibi algılanıyor Akademik teşvik komisyonları çok objektif bakmıyorlar. Sergimizi kabul etmediler. Bir yıl, iki yıl boyunca emek veriyoruz bir sergiye dönüşmesi için …*". (Fatma)

Konser Tanımının Net Olmaması

Teşvik yönetmeliğinden kaynaklanan sergi faaliyet alanında yaşanan sorunlar konser, ödül, araştırma, bölüm yazarlığı faaliyet alanlarında da yaşanmıştır. Bu faaliyet alanlarında yaşanan sorunun kaynağı ise teşvik yönetmeliğindeki belirsizlikler ve yoruma açık ifadelerdir. Komisyon üyeleri tarafından bu faaliyet alanlarındaki belirsizliklere bağlı olarak alan uzmanı olmayan akademisyenlerin bile yaptıkları çalışmaları sanat alanında başvurdukları ifade edilmiştir. İki katılımcı görüşü;

> "Konserle ilgili net tanımlama olmadığı için ses kayıtları ve radyo konuşmaları bile eser olarak sunuldu. 30 puan alabilmek için en az 8-10 konser veriyorum ya da konser hazırlığı yapıp yönetiyorum. Valiliğin, belediyenin talebiyle belli bir yerden resmi olarak protokole yönelik düzenlenmiş veya oradan gelen bir isteğe cevap verilen konserleri değerlendirmeye aldık…". (Ali)

> "Bir radyo konuşmasını sanat çalışması olarak sunmuşlardı, alanı da uygun değildi mühendislikten birisiydi". (Mehmet)

Ödül Tanımının Net Olmaması

> "Yabancı katılımlı bir kongrede herkese ödül verilmiş. Komisyonunda olan kişi ve o ödülü alan kişi de kâğıt üzerinde bir usulsüzlük yok diyor. Doğru, kâğıt üzerinde yok. Bir kongre de herkes ödül alamaz". (Hasan)

> "Teşekkür yazısı aldım diyerek ödüle müracaat edenler oldu". (Ayşe)

Araştırma Tanımının Net Olmaması

> "Bir tarafta makaleler, kitap bölümleri bunların hepsi bir kalemde 30 puan. Araştırma denilen bir şey de 30 puan, ne olduğu belli değil. Araştırmadan sadece bir kişi yararlandı.". (Hüseyin)

> "Yüksek lisans tezini bize araştırma olarak sunanlar oldu. Araştırma yaptım diyor. Bu YÖK'ün verdiği tanıma uygun". (Zeki)

Teşvik yönetmeliğindeki ödül ve araştırma tanımlarına bağlı olarak sorunlar yaşanmıştır. Bilimsel bir kurulu olmayan gazete ve televizyondan alınan belgeler, akademik dergilerden alınan yazılar, teşekkür yazıları ödül olarak sunulmuştur. Yurt dışındaki bir kongrede ise tüm katılımcılara ödül verilmiştir. Yapılan tez çalışmaları ve projeler araştırma olarak sunulmuştur.

Bölüm Yazarlığı Tanımının Net Olmaması

Yönetmelikte belirtilen ulusal ve uluslararası yayınevi şartlarını taşımadığı halde bölüm yazarlığı faaliyet türünden başvurular yapılmıştır. Teşvik başvurusunda Türkçe basılı çalışmalar uluslararası yayın olarak sunulmuştur. Kitap niteliği taşımayan özgeçmiş, anılar, şiirler, çeviriler, broşür vb. şeylerle, üç ya da beş sayfadan oluşan çalışmalar kitap bölümü olarak sunulmuştur. Akademisyenler tarafından, akademik etiğe uygun olmayan bir şekilde bu davranışlarda bulunulmuştur. Bu konuda iki katılımcı görüşü;

> "Kitap niteliği taşımayan broşür gibi 50-60 sayfalık bir yayın. Bilimsel bir özelliği de yok. Bir önsöz yazmış birinin şiirlerini toplamış, neşretmiş… Türkçe basılı kitaplar uluslararası yayın olarak getiriliyor. Başka bir sorun, kitap bölümü ya da kitap bölüm yazarlıklarında. Mesela aynı kitapta bir buçuk sayfalık 9 tane bölüm yazmış, en fazla olanı 3 sayfa. Bunların 9 bölümüne ayrı ayrı puan verirseniz; bir buçuk sayfa ile 3 sayfa arasında çok sayıda bölüm yazmış olacak. Bunların hepsini ayrı ayrı kabul ettiğiniz zaman vereceğimiz puan kitabın puanını geçiyor…". (Erdal)

> "Kişi çeviri yapmış. Devlet çeviriye teşvik vermiyor. Kişi, bunun çeviri değil kitap olduğunu iddia ediyor. Kitabın önsözünde bunun bir çeviri olduğunu ifade ediyor. Kendi kurduğu bir matbaasında basmış…". (Ozan)

Alan İndekslerinin Eksik Tanımlanması

Katılımcılar tarafından sağlık, fen bilimleri ve mühendislik alanında, alan indekslerinde sorun yaşanmadığı halde özellikle sosyal bilimler alanında sorunlar yaşandığı ifade edilmiştir. Bu

sorunların nedeni ise YÖK tarafından belirtilen alan indekslerinin kısır kalması olarak yansıtılmıştır. İki katılımcı görüşü;

> "Dergilerle ilgili açıklamalar var. Ama bu dergilerin sınıflandırması yok. İktisat alanında teşvikle ilgili benim gördüğüm en önemli problem bu". (Fatih)

> "Üst komisyon olarak karşılaştığımız sorunlarda ilahiyat ve iktisat bölümü için alan indeksi. İktisattaki alan indeksi neler? Alanım fen, biz bunu araştırıyoruz, bir sürü kaynağı bakıyoruz…". (Ercan)

Haksız Atıflaşma

Atıflar konusunda ise tanıdık akademisyenlerin makalelerinde haksız atıflaşma yapmaları, atıfa ait belgenin konulmaması, atıfın yayınlandığı derginin SSCI, SCI, AHCI'li olarak gösterilmesi gibi etik olmayan sorunlar yaşandığı katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Bu konuda dikkat çekici iki görüş;

> "Atıfı SSCI'li dergide yapılmış gösteriyor ama atıfın yapıldığını gösteren belge başka bir dergi gösteriyor". (Fatma)

> "Ekip halinde çalışan akademisyenler genelde birbirlerinin çalışmalarına atıf yapmışlar. Edebiyat kitabında, biyolojiye atıf yapılıyor. Her iki hocayı da tanıyorum; ikisi de yakın arkadaş oldukları için birbirlerine atıf yapmışlar…" (Eren)

Proje Puanlarının Sürece Yayılmaması

Bir değerlendirme kurulundan geçtiği halde kurum dışı TÜBİTAK projelerinden 1002, 2209 öğrenci projeleri, 1000 kodlu projelerin kabul edilmeyip üniversitelerin BAP projelerinin yüksek bir puanla teşvikte değerlendirilmesi sorunuyla karşılaşılmıştır.

> "Karşılaştığım sorunlardan birisi TÜBİTAK projeleriydi. TÜBİTAK projelerinden 1002, 2209 öğrenci projeleri, 1000 kodlu projeler sayılmadı teşvik uygulamasında. TÜBİTAK projesinde üç yılda bir proje alırsınız, belki iki proje alırsınız. Kurum dışı projeler TÜBİTAK, Avrupa Birliği projeleri gibi bu tip projelere, projeyi aldıktan sonra süre içerisinde her yıl belli bir puan verilebilir. Yüksek lisans tezi için BAP projesi her yıl iki, üç tane proje alabilirim. Maksat teşvikten puan almaksa Hiç TÜBİTAK projesi yapmam". (Mustafa)

> "BAP'la bir TÜBİTAK projesinin puanı çok yakın. TÜBİTAK projesi yaparsanız 30 puan alacaksınız. BAP projesi herkese veriliyor, zorluk derecesi yok, bütçe ve içerik ne kadar değerlendiriliyor? Üniversitenin desteklediği BAP projesinden akademik teşvik verilmemesi gerekir.". (Mehmet)

Patent Puanlarının Sürece Yayılmaması

Çalışmanın katılımcıları arasında patent alanlar da bulunmaktadır. Bu bağlamda patente yönelik sorunların yansımasına katkıda bulunulmuştur. Uzun bir süreç ve emek isteyen ülkeye ve insanlığa hizmet sunan patent çalışmalarının bir kalemde ve bir defaya mahsus değerlendirilmesinin yanlışlığı ortaya konulmuştur. Üretime katkı sağlayan patent çalışmalarının teşvik edilmesi için çok daha iyi düzenlemelerin getirilmesi gerekliliği bulunmaktadır.

> "Ben patentimi yeni aldım. Patent almak çok zor inan ki; müracaatları, patent almam 3 yıla yakın oldu. Ürüne de dönüştürdük patenti. Ben bunu sadece bir sene kullanabileceğim. Benim her sene patent almam zor. Patentler, büyük buluşlar, katkı getiren çalışmalar 5 yıl kullanılabilmeli…". (Hasan)

Uygulamaya Yönelik Öneriler Teması

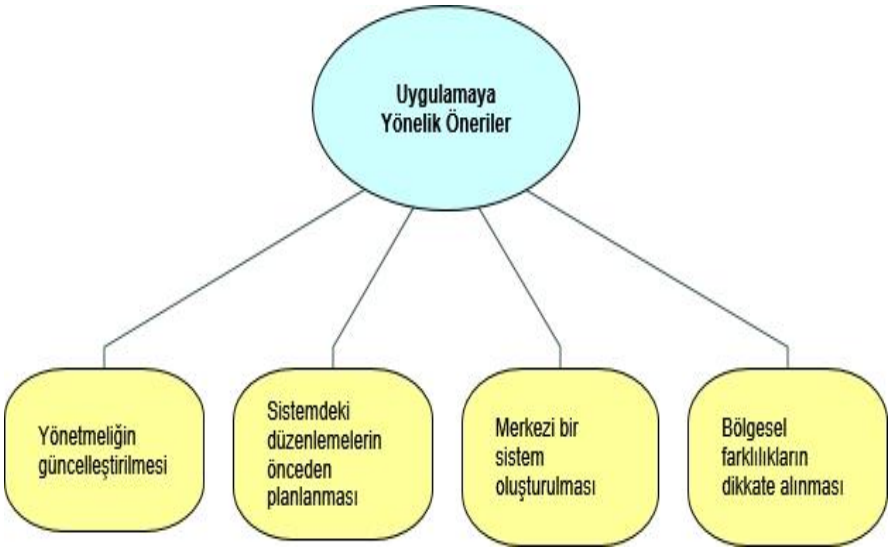

Şekil 4. Uygulamaya Yönelik Öneriler Teması

Akademik teşvik komisyonlarında teşvik dosyalarının değerlendirmesini yapan üyeler teşvik yönetmeliğindeki net olmayan açıklamalar ve eksikliklerden kaynaklanan yaşadıkları sorunları değerlendirerek uygulamanın işlevsellik kazanması ve amacına ulaşmasına yardımcı olmak için teşvik uygulamasının sürdürülebilirliği için uygulamaya yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Bu öneriler; yönetmeliğin güncelleştirilmesi, sistemdeki düzenlemelerin önceden planlanması, merkezi bir sistem oluşturulması, bölgesel farklılıkların dikkate alınmasıdır.

Yönetmeliğin Güncelleştirilmesi

Uygulamaya yönelik önerilerde ortak görüş birliği halinde yönetmeliğin güncelleştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Üniversiteler arasında farklı uygulamaların yapılması, akademik faaliyet türlerinin değerlendirilmesindeki farklı uygulamalar, komisyonların yaşadıkları sorunlar ve teşvik başvurusunda bulunan kişilerin etik olmayan davranışlarda bulunmasının ana nedeni teşvik yönetmeliğinde net olmayan açıklamalar olması bağlamında teşvik yönetmeliğinin yoruma açık olmayan şekilde güncelleştirilmelidir. Bu konuda katılımcı görüşleri;

> "Üniversite birliği olması için YÖK tarafından ortak bir kılavuz madde hazırlanması lazım. Maddeler açık olmalı, net olmalı. Tüm üniversitelere dijital ortamda göndersin. Yoruma açık bıraktığı zaman kişi her zaman kendi lehine karar veriyor…". (Zeki)

> "Ayrıntılı bir teşvik yönetmeliğinin hazırlanması gerekir. Kriterler kesinlikle net olmalı. Aynı kongrede 10 bildiri sunulmamalıdır. Bir kongredeki puanlarla teşvik puanını doldurmuş oluyor". (Hüseyin)

> "Teşvik uygulamasının devamı akademisyenleri ekstra bir çalışma moduna sokacağı için güncellenerek devam ettirilmeli. Uygulama çalışanla çalışmayanı iyi ayırmalı". (Ercan)

> "Teşvik ciddi araştırma yapan akademisyenlere verilirse ve komisyonlar ciddiyetle görev yaparlarsa çok olumlu katkılarının olacağına inanıyorum. Bunu sağlamak için teşvik yönergesindeki kriterler net olmalı". (Erdal)

Sistemdeki Düzenlemelerin Önceden Planlanmasıo

Akademik çalışmalara verilen emeğin ve zamanın karşılığının alınabilmesi için sistemdeki düzenlemelerin önceden duyurulmasının gerekliliği yansıtılmıştır. Bu konuda katılımcı görüşleri;

> "Bilgilendirmede ilk yıl hazırlıksız yakalandık. Sistemin ani değişikliği uygun değil. Önceden yapılan hazırlıklar boşa gidiyor". (Veli)

> "Tam yı lsonu açıklanıyor kurallar. Başta açıklanmaması hem güven kaybına neden oluyor hem de iş gücü kaybına. İnsanlar çalışmalarını buna göre planlıyorlar". (Emre)

> "Akademik yılın başında ya da altı ay öncesinden söyle. Yeni bir kural çıktığı zaman bundan sonraki yılı kapsıyor şeklinde olması lazım…". (Sadık)

Katılımcıların çoğunluğu tarafından sistemdeki düzenlemelerin önceden planlanması ve duyurulması görüşü ifade edilmesine karşın bir katılımcı tarafından sistemdeki ani değişikliklerin doğru bir uygulama olduğu belirtilmiştir. Bu konuda oldukça çarpıcı bir katılımcı görüşü;

> "2016 uygulamasının aslında çok fazla eksik yönü var. Gelecek yıla pek çok şeyin değişeceğini tahmin ediyorum. Çünkü insanlar bu konuda gerçekten çalışıyorlar. 2015'te problemler çok görülmedi. Aslında en gerçekçi 2015'te yapılan bu uygulamaydı. Çünkü önceden bir haberi yoktu kimsenin. Ama 2016'da bu sefer insanlar değişik stratejiler geliştirmeye çalıştılar, teşvik alma yolunda. Dolayısıyla şimdi de 2017'de haksız olarak elde edilebilecek durumların önüne geçmek için birçok çalışma var. Bence değişiklik çok önemli. Akademisyen akademik teşvik için çalışmamalı, kendi başarısını arttırmak için çalışmalı veya üniversitesinin başarısını artırmak için çalışmalı. Ben ani değişikliği yanlış bulmuyorum. Aynı düzenlemede gittiği zaman akademisyen puan almak için strateji geliştiriyor. Stratejisini geliştirecek fırsat vermemeli ve bunun sonucunda doğal olarak bu teşviği almalı. Sempozyuma ağırlık verilerek puan alınırsa bu iş olmaz ve bunun kapısını da açmamalı bence. SCI/SSCI'li bir makale kadar emek vermeden bildirilerden çok rahat 30 puan alınabiliyor". (Ahmet)

Merkezi Bir Sistem Oluşturulması

Teşvik uygulamasında standart olmayan uygulamalara bağlı olarak yaşanan sorunları önlemenin bir yolu olarak merkezi bir sistem önerilmiştir. Bu konuda katılımcı görüşleri;

> "Üst komisyona gerek kalmayacak şekilde ya da yapılan tüm işlemler aynı üniversiteler arası kurul sisteminde olduğu gibi online olarak gerçekleştirilebilir". (Hüseyin)

> "Sorunları önlemenin yolu merkezi bir sistem oluşturulabilir. Tüm belgelerimizi sisteme yükleyelim YÖK değerlendirsin. Üniversiteden üniversiteye değişmez bu uygulama o zaman". (Ayşe)

Bölgesel Farklılıkların Dikkate Alınması

Akademik teşvik puanıyla devlet üniversiteleri sıralaması yapılarak merkez ve taşra üniversitelerinin değerlendirilmesinin doğru olmadığı, taşra üniversitelerinin altyapı sorunları bağlamında bölgesel farklılıkların dikkate alınması önerisi getirilmiştir.

"Taşra üniversitesi olarak bizim yayın olanaklarımız büyükşehirdeki üniversitelere göre biraz daha sınırlı, laboratuvar olanakları sınırlı. Puanlamalarda bu durumun gözetilmemiş olması bir eksiklik bence. Ankara Üniversitesi, ODTÜ, Hacettepe'nin sahip olduğu olanaklarla, onların edeceği yayın kalitesi ile puanıyla bizim aynı tutulmamız eşitliğe aykırı. Bölgesel farklılıklara göre bir dağılım oluşturulursa daha iyi olur". (Sadık)

"Büyükşehir üniversitelerinde çoğunlukla SCI, SSCI'li yayınlar daha çok. Bildiriler konferans, sempozyum katılımları bunlar daha az. Yaptığı çalışmaları SCI, SSCI'li dergide değerlendiriyor. Konferansa katılmayı kendisine yük olarak görüyor. Taşradaki de konferanslara katılarak puanını yükseltmeye çalışıyor. Taşra ve merkez üniversitelerin alt yapısı arasında çok büyük farklar bulunduğu için teşvik düzenlemesinde dikkate alınabilir". (Selim)

Tartışma ve Sonuç

Yükseköğretimde performansa dayalı akademik teşvik uygulaması 2015 yılında ilk defa uygulanmış olup ikinci uygulamada ilk uygulamada yaşanan sorunlar güncellenmiştir. Bu güncellemelere karşın teşvik değerlendirmesinde görev alan alt ve üst komisyonlarda sorunlar yaşanmıştır. Bu yaşanan sorunlar, komisyonlarda görev yapan akademisyenlerin bakış açısından ortaya konularak alana katkı sağlamaya çalışılmıştır.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında, teşvik uygulamasının akademisyenlerin çalışmalarına motivasyon sağlayarak performanslarının değerlendirilmesine olumlu yönde katkı sağladığı ilgili çalışmalarla da desteklenmiştir (Esen ve Esen, 2015; Gül ve Arabacı, 2018; Küçük ve Karabacak, 2017; Okumuş ve Yurdakal, 2017; Şahin, Tabak ve Tabak, 2017; Turhan ve Erol, 2017; Yokuş, Ayçiçek ve Kanadlı, 2018). Bu çalışmalardaki olumlu sonuçlara karşın Şahin, Tabak ve Tabak'ın çalışmasında akademik teşvik uygulaması için iyi yapılandırılmamış yetersiz bir uygulama sonucu da yer almaktadır.

Teşvik uygulamasının akademik performansı artırmada doğru bir uygulama olduğu konuyla ilgili alan yazında Gül ve Arabacı (2018) ve Okumuş ve Yurdakal'ın (2017) çalışmalarıyla desteklenmiştir. Benzer şekilde diğer çalışmalarda, akademisyenlerin çalışmalarının desteklenmesi amacıyla çalışanla çalışmayını ayırt edici maddi destek olarak yer almıştır. Bu sonuçlar konuyla ilgili alan yazın tarafından da desteklenmiştir (Gül ve Arabacı, 2018; Küçük ve Karabacak, 2017; Şahin, Tabak ve Tabak, 2017; Turhan ve Erol, 2017; Yılmaz ve Memişoğlu, 2019). Camgöz ve Alperten (2006) tarafından rekabetçi bir üstünlük kazanmak ve çalışanların performanslarının arttırılması için performans değerlendirmenin bir gereklilik olduğu belirtilmiştir. Türkiye'de akademisyenlerden en üst düzeyde verim alınabilmesi için çalışma alanlarına göre performanslarının ölçülmesi gerekliliği bulunmaktadır. Bu bağlamda yıllarca ülkemizdeki devlet üniversitelerinde görev yapan, yurt dışındaki en iyi akademik dergilerde araştırmaları yayınlanan, uluslararası bilimsel toplantılarda sunum yapan akademisyenlerle bu konuda yeterli çaba göstermeyen akademisyenler aynı ücreti almıştır. Bu nedenle, çok sayıda araştırma yapmanın manevi tatmin dışında maddi herhangi bir çekiciliğinin kalmadığı söylenebilir (Küçük ve Karabacak, 2017). Bu bağlamda akademik teşvik uygulamasının manevi tatmine bir katkı sağladığı Tuzcu (2016) tarafından da ifade edilmiştir. Tonbul tarafında da (2008) çalışanla çalışmayanın ayırt edileceği akademik performansı ödüllendirmenin gerekliliği ifade edilmiştir.

Araştırma sonuçları, teşvik uygulamasının hem üniversite için hem de bireylere katkı sağlayan bir çalışma olarak asıl amacının nitelikli araştırmalar üretmeye yönelik bir uygulama olduğunu göstermektedir. Teşvik uygulamasının hem üniversite için hem de bireylere katkı sağlayan bir uygulama olduğu konuyla ilgili alan yazında Esen ve Esen'in çalışmasında (2015) kurumsal

yenileşmeye süreklilik sağlaması ve bireysel olarak akademisyenlerin mesleki gelişimine katkı sağlaması sonucuyla desteklenmiştir. Küçük ve Karabacak (2017) ve Uslu ve Şenol'un (2018) çalışmalarında da teşvik uygulamasının üniversitenin tanınırlığını katkısı sonucuyla desteklenmiştir. Üniversitelerin bilgi üreten kurumlar olarak ürün bazlı topluma ve insanlığa hizmet etmeye yönelik çalışmalarda hizmet üreten akademisyenlerin bireysel performanslarını ödüllendirmenin kurumsal gelişim sürecinde yönetimi güçlendirdiği ortaya konulmuştur (Yalçın-Balçık, Yenilmez ve Şahin, 2016). Akademik teşvik ödeneğinin akademisyenlerin bilimsel faaliyetlerine ivme kazandırdığı gerçekliği (Ültay ve Ültay, 2018), akademik çalışmalarda motive edici bir güç olarak akademisyenlerin performanslarının değerlendirilmesinin kurumlar ve akademisyenler için yaratacağı katkının olumlu yönde olduğu algısı (Esen ve Esen, 2015) ilgili çalışmalarla ortaya konulmuştur.

Teşvik uygulamasının bilim kültürü oluşturmada üniversite olanaklarının da dikkate alınması gerekliliği sonucu, kurumsal olanakların eksikliği temasıyla Esen ve Esen'in (2015) çalışmasında yer alırken Başbuğ ve Ünsal'ın (2010) çalışmasında akademik performansın önündeki en önemli engelin bilimsel araştırmanın gerektirdiği fiziksel koşullardan mahrum olma (laboratuvar, oda, araç-gereç, vb.) sonucu ortaya konulmuştur. Benzer şekilde Şahin, Tabak ve Tabak'ın (2017) çalışmasında taşra üniversitelerinde görev yapan akademisyenlerin ders yükünün fazlalığı nedeniyle bilimsel çalışmalar için zaman yetersizliği ifade edilmiştir. Bundan dolayı teşvik uygulamasında merkez ve taşra üniversitelerin alt yapı olanaklarına sahip olma bakımından aynı standartta değerlendirilmesinin fırsat eşitliğine aykırı olduğu söylenebilir. Etkili bir performans değerlendirme, akademisyenlerin mevcut performansını arttırmasına ve ilgili alanlarda eksikliklerini düzeltmesine imkân sağlamalıdır (Arreola, 2006). Bu bağlamda merkez ve taşra üniversitesi farketmeksizin tüm akademisyenler teşvik uygulamasında aynı standartlarla değerlendiriliyorlarsa taşra üniversitelerinin de alt yapı imkânlarına sahip olmaları gerekir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında, akademik teşvik komisyonlarının yaşadıkları sorunlar; sorumluluk gerektiren kararların üst komisyona bırakılması, komisyon üyeleri arasında görüş farklılıkları yaşanması, komisyon üyelerine etik dışı davranışlarla karşılaşılması, belirsiz konularda YÖK tarafından net bilgi verilmemesi, üniversitelerin komisyon kararlarının karşılaştırılarak komisyon üyeleri arasındaki çatışma ortaya çıkması, değerlendirilen teşvik dosyalarını görmeyi sağlayacak bir sistemin eksikliğidir. Bu sonuçlar, bu araştırmaya özgü oldukça dikkat çekici sonuçlar olup teşvik komisyonlarının yaşadıkları sorunlara dikkat çekmesi açısından alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çünkü teşvik uygulamasındaki eksiklikleri, teşvik başvurusunda bulunan kişilerin etik dışı davranışlarını, teşvik uygulamasından kaynaklanan haksız uygulamaları ve farklı alanları değerlendirmede yaşanan sorunları komisyon üyeleri hem görmekte hem de tartışmalı değerlendirmelerde verdikleri kararlardan dolayı komisyon üyeleriyle çatışma yaşarken meslektaşları tarafından da etik olmayan davranışlarla karşılaşarak farklı sorunlar yaşayabilmektedirler. Teşvik değerlendirme komisyonlarının yaşadıkları sorunların kaynağı akademik teşvik yönetmeliğinde faaliyet türlerinin puanlandırılmasındaki yetersiz açıklamalar ve net olmayan ölçütlerdir. Araştırma sonuçlarından üniversitelerin komisyon kararlarının karşılaştırılması sonucu benzer bir şekilde Gül ve Arabacı'nın (2018) çalışmasında puanlama ölçütlerinin üniversiten üniversiteye değişiklik gösterdiği şeklinde ifade edilmiştir. Belirsiz konularda YÖK tarafından net bilgi verilmemesi sonucu ise benzer bir şekilde Yılmaz ve Memişoğlu'nun (2019) çalışmasında teşvik uygulamasında karmaşıklık ve tutarsızlığın hâkim olması, Yokuş, Ayçiçek ve Kanadlı'nın (2018) çalışmasında ise YÖKSİS'in tutarsız ve etkisiz çalışması ifade edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında, akademik faaliyet türlerinde komisyonların yaşadıkları sorunlar; sergi, konser, bölüm yazarlığı, ödül, araştırma tanımlarının net olmaması, alan indekslerinin eksik tanımlanması, haksız atıflaşma, proje puanlarının ve patent puanının sürece yayılmamasıdır. Sergi çalışmalarının puanlarının yüksek olması nedeniyle sanat ve tasarım çalışmalarıyla sergi açan uzmanların dışında, alan uzmanı olmayan kişilerin de alanıyla ilgili olmayan sergiler açtıkları alt ve üst komisyon üyeleri tarafından ortaya konulmuştur. Sanat çalışmalarına değer verilmemesi sonucu, özellikle teşvik alt ve üst komisyonunda görev yapan sanat alanındaki akademisyenler tarafından ifade edilmiştir. Sanat çalışmaları yapan uzmanlar tarafından özellikle üst komisyonda sergi, sanat ve tasarım çalışmalarının komisyon üyeleri tarafından değerli görülmediği, kolaycı bir yolla elde edildiği ve alan uzmanı olmayan kişiler tarafından değerlendirilmesi bir sorun olarak yansıtılmıştır. Üst komisyonda görev alan ve alan uzmanı olmayan akademisyenler tarafından da bu görüş onaylanarak SSC ya da SSCI'li bir makale kadar emek harcamadan kolay yoldan ve kısa zamanda çok puan toplanılan bir faaliyet türü olarak yansıtılmıştır.

Bir belediye konserinden radyo konuşmasına kadar olan herşeyin sanat alanında bir performans çalışması olarak sunulduğu alan uzmanı olan komisyon üyesi ve üst komisyon üyeleri tarafından konser alanında yaşanan sorunlar olarak ifade edilmiştir. Bu araştırmada sanatsal çalışmalarda yaşanan sorunların da yer bulmasına karşın alan yazında sanat çalışmaları başlığında oldukça sınırlı sayıda çalışma mevcuttur. Bu araştırmanın sonuçlarıyla benzer şekilde Turhan ve Erol (2017) çalışmasında sosyal sorumluluk, sanat ve kültür faaliyetlerine puan verilmediği, Yılmaz ve Memişoğlu (2019) çalışmasında alana özgü farklılıkların dikkate alınmadığını ifade etmişlerdir. Bu çalışmaların sonuçlarına karşın Gül ve Arabacı (2018) tarafından tasarım ve sergi çalışmalarındaki yüksek puanlarla güzel sanatlar alanlarının teşvik almada önde olduğu sonucu ortaya konulmuştur.

Akademik faaliyet türlerinden bölüm yazarlığında yaşanan sorunlar; teşvik başvurusunda bulunan akademisyenler tarafından Türkçe basılı çalışmaların uluslararası yayın olarak sunulması, kitap niteliği taşımayan özgeçmiş, anılar, şiirler, çeviriler, broşür vb. şeylerin ve üç ya da beş sayfadan oluşan çalışmaların kitap bölümü olarak sunulmasıdır. *Bölüm yazarlığını tanımının net olmaması bu çalışmaya özgü bir sonuçtur*.

Akademik faaliyet türlerinden alan indekslerinde yaşanan sorun ise YÖK tarafından belirtilen alan indekslerinin yetersiz olması ve tüm alan indekslerini kapsamaması nedeniyle alt komisyonda onaylanan indeskli makalelerin üst komisyonda onaylanmamasıdır. Özellikle üst komisyon üyeleri tarafından alan indeksleri konusunda sosyal bilimler alanında sorunlar yaşandığına dikkat çekilmiştir. Alan indekslerinin eksik tanımlanması sonucu benzer şekilde Yılmaz ve Memişoğlu'nun (2019) çalışma sonuçlarıyla desteklenmiştir. Bu çalışmada akademik yayınların indekslerine dayalı olarak ya da Q düzeyine ilişkin bir sınıflamaya gidilmesiyle diğer yayınları niteliksiz görmeye neden olduğu ve gerçek bir değerlendirmeyi yansıtmadığı da ifade edilmiştir. Alan indeksleri konusunda sorun yaşanmaması için YÖK tarafından alanlara yönelik tüm indekslerin listesi oluşturulmalıdır.

Teşvik komisyonları tarafından haksız atıflaşmada bazı akademik dergilerin daha önceki sayılarına atıf yapma, ekip halinde çalışan ve tanıdık akademisyenlerin genelde birbirlerinin çalışmalarına atıf yapması, atıfın yayınlandığı derginin SSCI, SCI, AHCI'li olarak gösterilmesi gibi etik olmayan sorunlar ortaya konulmuştur. Araştırmanın sonuçları olarak haksız atıflaşmada ortaya konulan bu sonuçlar Gül ve Arabacı (2018), Ültay ve Ültay (2018) ve Yücel ve Demir'in (2018) çalışma sonuçlarıyla desteklenmiştir.

Proje, patent ve ödüller konusunda ise ödül tanımının net olmaması, araştırma tanımının net olmaması, uzun süreli projelerin puanlandırılmasının sürece yayılmaması ve patent puanının sürece yayılmaması sonuçlarına ulaşılmıştır. Ödül tanımının net olmamasına bağlı olarak gazete ve televizyon programlarından alınan belgeler, akademik dergilerden alınan yazılar, teşekkür yazıları teşvik başvurusunda bulunan akademisyenler tarafından ödül olarak sunulmuştur. Ödül olarak sunulan bu çalışmaların, bilimsel bir kurulunun da olmadığı eklenmiştir. Ödül konusunda karşılaşılan bir sorun da yurt dışındaki bir kongrede tüm katılımcılara ödül verilmesidir.

Araştırma tanımının net olmaması bağlamında teşvik başvurusunda bulunulan akademisyenler tarafından tezlerin, makalelerin ve projelerin dahi bu faaliyet türünden başvurusu yapıldığı komisyon üyelerinin karşılaştığı etik dışı bir uygulamadır. Bu davranışta bulunulmasında, teşvik yönetmeliğinin istenildiği gibi yorumlanması ve faaliyet türü olarak yüksek puana sahip olması söylenebilir. Araştırma faaliyet türünde yurt içi araştırma 20, yurt dışı 30 puandır. Araştırma tanımıyla ilgili belirsizliklerin giderilmesi ve açıklamanın netlik gerekliliği bulunmaktadır. *Araştırma tanımının net olmaması bu çalışmaya özgü bir sonuçtur.*

Araştırma sonuçlarına bakıldığında, proje puanlarının sürece yayılmaması sonucu yer almaktadır. Bu sonuç oldukça dikkat çekici ve önemli bir sonuçtur. Akademik teşvikten yararlanılabilmesi için yapılan projelerin sonuçlandırılması gerekliliği bulunmaktadır. TÜBİTAK 1001, 1003, 1007, San-Tez, Avrupa Birliği gibi projeler sürece dayalı olarak gerçekleştirilen projelerdir. Kapsamlı proje türleri olan bu projeler 2 ya da 3 yıllık gibi bir zaman dilimini gerektirmektedir. Bu uygulamada araştırmacının, projenin sonuçlandırılmasını bekleme zorunluluğu doğmaktadır. Bu uygulama, araştırmacıları kısa süreli projelere yönlendirebilir. Her iki komisyon üyelerinin karşılaştığı bir sorun da TÜBİTAK, Avrupa Birliği ve diğer Ar-Ge projeleriyle BAP projelerinin aynı kategoride sınıflandırılmasıdır. TÜBİTAK, Avrupa Birliği ve diğer Ar-Ge projelerinin yazımı ve değerlendirme sürecindeki kriterler BAP projesiyle bir tutulmuştur. BAP projeleri üniversitelerin bünyesinde Ar-Ge üretimi söz konusu olmaksızın neredeyse her başvuru yapan öğretim üyesine ve özellikle de yüksek lisans ve doktora tezlerinde kabul edilme olasılığı yüksek olan projelerdir. BAP projelerinin zaten bir teşvik olduğu ortak bir görüş olarak belirtilmiştir. Projelerle ilgili başka bir sorun da bir değerlendirme kurulundan geçtiği halde kurum dışı TÜBİTAK projelerinden 1002, 2209 öğrenci projeleri, 1000 kodlu projelerin kabul edilmeyip üniversitelerin BAP projelerinin yüksek bir puanla teşvikte değerlendirilmesi sorunudur.

Uzun süreli projelerin puanlandırılmasının sürece yayılmaması sonucu alan yazında konuyla ilgili literatür tarafından proje uzun bir süreçte gerçekleştiği ve makale çalışmaları gibi sürekli yapılmadığı, TÜBİTAK destekli tüm projelerin desteklenmesi Gül ve Arabacı'nın (2018) çalışmasında ve projelerin daha fazla desteklenmesinin gerektiği Turhan ve Erol'un (2017) çalışmasının sonuçlarıyla desteklenmiştir. Bu bağlamda proje faaliyet türünün değerlendirilmesine yönelik aşağıdaki öneriler getirilebilir.

1. Uzun süreli projelerde puanlama yıllara bölünerek ara raporun kabulünden sonra her yıl için teşvik verilebilir.

2. TÜBİTAK 3001, 3501, 1001, 1003, 1007, Dünya Bankası, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından desteklenmiş proje (yalnızca Ar-ge niteliğindeki projeler), TÜBA ve San-Tez destekli projeler akademisyen sayısına göre sınırlı, kabul edilme olasılıkları da düşük ve oldukça emeğe dayalı projelerdir. Buna karşın üniversitelerin BAP'nin kabul edilme oranı oldukça yüksektir. Bu bağlamda ürün ortaya koyma amaçlı *proje üretimlerinin sınıflandırılması gerekliliği bulunmaktadır*.

3. 2017 yılı itibariyle Sağlık Bakanlığının döner sermaye kısıtlaması uygulamasından dolayı bazı üniversitelerde BAP'ne sınırlama getirilirken, kendi bünyesinde Araştırma Hastanesi bulunan üniversitelerde sınırlama bulunmamaktadır. Bu bağlamda BAP projesi uygulamaları da eşitsizlik doğurmaktadır. Bu uygulamanın da Türkiye standartlarında olması gerekliliği bulunmaktadır. BAP projelerinin niteliğinin arttırılması bağlamında ölçütlerinin de yükseltilmesi gerekliliği bulunmaktadır.

4. TÜBİTAK 2209, 2237-A, 4004, 4005, 4006, 4007, 1000 gibi projeler teşvik kapsamında değerlendirilmemektedir. Bu projeler de hakem heyetinden geçerek onaylanan projelerdir. Bu projeler etkinlik temelli olması bağlamında sınıflandırılarak teşvik kapsamına alınmalıdır.

5. Akademik teşviğin ve TÜBİTAK projelerinin amacı akademisyenleri proje yazmaya teşvik etme ve Ar-Ge üretimlerini arttırma amacı taşımaktaysa bu konudaki proje yazımlarının da desteklenmesi gerekir. Sosyal bilimlerin bu konudaki katkılarını sağlamak amacıyla daha farklı uygulamalara gidilebilir.

Patent puanlarının sürece yayılmaması sonucuna ulaşılmıştır. *Bu sonuç oldukça dikkat çekici ve önemli bir sonuçtur*. Patent alanında ulusal/uluslararası tescillenmiş patent puanının sürece yayılması ve bu tür Ar-Ge çalışmalarının özel olarak ödüllendirilmesi gerekliliği bulunmaktadır. Üniversitenin asıl amacı topluma hizmet etmektir. TÜBİTAK 1003, 1005, 1007 gibi ürün odaklı ülke ekonomisini kalkındıracak, dışa bağımlılığı azaltacak böyle projelerde ülkenin geleceği ön plana çıkmış olur. Sosyal, fen ve sağlık bilimlerinde ürün odaklı bir ticari ürün ya da ülkenin dışa bağımlılığını azaltacak bir sorunu çözecek tarzda projelerin üretilmesi ve patentlerinin alınması oldukça önemlidir. Gelecek yüzyıl içerisinde her yönüyle ağır sanayisinden, ekonomisine, sağlığa, eğitime her yönüyle ürün üretimi için çalışmalar yapılması gerekiyor. Küreselleşen ekonomide rekabet edebilmek için, ürün üretimi ve patent almanın her alanda üniversitenin öncülüğünde gerçekleşmesi gerekir. Üniversitesiz Ar-Ge olmaz. Bu bağlamda ürün ortaya konulan patent çalışmalarının gerçek değerinin karşılığını bulması oldukça önemlidir. Çalışmanın katılımcıları arasında patent alanlar da bulunmaktadır. Bu katılımcı, ürün ortaya koyma ve patent alma sürecinin zorluğunun ortaya konulmasına katkı sağlamışlardır. Uzun bir süreç ve emek isteyen, ülkeye ve insanlığa hizmet sunan patent çalışmalarının bir defada ve bir kez değerlendirilmesi doğru bir uygulama değildir. Patent çalışmalarının teşvik edilmesi için düzenlemenin güncellenmesi gerekliliği bulunmaktadır.

Araştırma sonuçlarından uygulamaya yönelik öneriler; yönetmeliğin güncelleştirilmesi, sistemdeki düzenlemelerin önceden planlanması, merkezi bir sistem oluşturulması, bölgesel farklılıkların dikkate alınmasıdır. Yönetmeliğin güncelleştirilmesinin gerekliliği ortak görüş birliği olarak vurgulanan bir sonuçtur. Araştırma boyunca teşvik değerlendirmesinde görev alan alt ve üst komisyon üyelerinin değerlendirme sürecinde karşılaştıkları sorunların ve etik dışı uygulamaların nedeni teşvik yönetmeliğindeki yoruma açık ifadeler ve değerlendirme ölçütlerinin yetersizliğidir. Teşvik uygulamasından kaynaklanan etik sorunlar çok sayıda çalışma tarafından ortaya konulmuştur (Gül ve Arabacı, 2018; Küçük ve Karabacak, 2017; Okumuş ve Yurdakal, 2017; Turhan ve Erol, 2017; Yücel ve Demir, 2018; Yokuş, Ayçiçek ve Kanadlı, 2018; Yılmaz ve Memişoğlu, 2019). Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda genel olarak teşvik uygulamasının değerlendirilmesi üzerine yoğunlaşılırken bu çalışmada teşvik komisyonlarının, teşvik değerlendirmesinde yaşadıkları sorunlar üzerine yoğunlaşılmıştır. Teşvik uygulaması kaynaklı komisyonların yaşadıkları sorunların ifade edilmesi, teşvik uygulamasının güncelleştirilmesinde dikkate alınacak hususları yansıtması bakımından önemlidir. Teşvik

uygulamasından kaynaklanan sorunların analizini yapıp değerlendirebilecek ve bu sorunları en iyi ifade edebilecek olan kişiler de teşvik komisyon üyeleridir. Bu bağlamda bu çalışma alana bu yönüyle önemli bir katkı sağlamaya çalışmaktadır.

Teşvik uygulamasında akademisyenlerin performansını doğru bir şekilde ölçebilecek ölçütlerin standartlaştırılması gerekliliği bulunmaktadır. Araştırmanın bu sonuçları, değerlendirme ölçütlerinin net olmaması (Gül ve Arabacı, 2018; Yılmaz ve Memişoğlu, 2019; Okumuş ve Yurdakal, 2017; Turhan ve Erol, 2017; Yokuş, Ayçiçek ve Kanadlı, 2018) konuyla ilgili alan yazın tarafından da desteklenmiştir. Çözüm önerisi olarak da teşvik yönergesinin güncellenerek netleştirilmesi (Ültay ve Ültay, 2018; Turhan ve Erol, 2017) gerekliliği vurgulanmıştır. Aynı zamanda araştırma sonuçları yönetmeliğin güncelleştirilirken kolay yoldan puan toplanabilecek faaliyet türlerinde de bir standartlaşmaya gidilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Hamurcu ve Eren (2019) tarafından yapılan çalışmada, performans değerlendirme sürecinin zor ve uzun bir süreç olmasına bağlı olarak akademik teşvik uygulamasının geliştirilmeye açık bir sistem olduğu ve bu alanda daha fazla çalışma yapılmasının önemi vurgulanmıştır. Aynı zamanda bu çalışmada akademik faaliyet türlerinin her biri için 30 puan sınırı, bazı akademik faaliyet türlerinde hiç çalışmaların yapılmadığı ve hiç puan alınmamasına bağlamında bu akademik faaliyet türlerinin değerlendirmeden çıkarılarak akademik faaliyet türlerinde yeniden güncelleme yapılması gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Teşvik yönetmeliğinin netleşmesi hem komisyonların yaşadıkları sorunları ve teşvik başvurusunda bulunan kişilerin etik olmayan davranışlarda bulunmasını engelleyecektir hem de üniversiteler arasında farklı uygulamaların yapılmasını engelleyecektir. Bu bağlamda Hamurcu ve Eren (2019) tarafından akademik teşvik tabanlı yeni bir performans değerlendirme modeli geliştirilmiştir.

Sistemdeki düzenlemelerin önceden duyurulması sonucu alan yazında sadece Gül ve Arabacı'nın (2018) çalışmasıyla desteklenmiştir. Son anda teşvik yönetmeliğinin değişmesi olumsuz bir durum olarak ifade edilmiştir. Teşvik uygulamasında merkezi bir sistem oluşturulması önerisi benzer bir şekilde yine Gül ve Arabacı'nın (2018) çalışmasında bir otomasyon sistemi kurulması sonucuyla desteklenmiştir. Bu bağlamda üniversiteler arasında standart olmayan uygulamaları önlemenin bir yolu olarak merkezi bir sistem önerilmiştir. Bölgesel farklılıkların dikkate alınması sonucu bu çalışmaya özgü bir sonuçtur. Merkezi bir sistemle, merkez ve taşra üniversitelerinin değerlendirilmesi fırsat eşitliğine aykırı bir durumdur. Çünkü üniversiteler bulundukları il, bölge, ulaşım imkânları, laboratuvar, personel, bütçe ve altyapı bakımından çok büyük farklılıklar gösterebilmektedir. Bundan dolayı bölgesel farklılıkların dikkate alınması önerisi getirilmiştir.

Araştırmanın sonuçları bağlamında;

1. Teşvik yönergesindeki ölçütlerdeki eksiklikler nedeniyle teşvik alt ve üst komisyonlarının yaşadıkları sorunların giderilmesi için yönergenin yoruma meydan bırakmayacak şekilde güncellenmesi gerekliliği bulunmaktadır.

2. Türkiye'de akademik teşvik ödeneği uygulamasına yönelik bilimsel verilere dayalı nitel yolla derinlemesine çalışmaların yapılması alana katkı sağlama ve uygulamanın geliştirilmesi için oldukça önemlidir.

3. Yükseköğretimde performans uygulaması bağlamında yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmaların kuramsal temelinde, ülkenin geleceğine yön veren akademisyenlerin bilimsel çalışmalarında topluma yararlılık ve süreklilik sağlama yoluna gidilebilir.

4. Teşvik uygulamasında bölgesel farklılıklar dikkate alınabilir.

5. Taşra üniversitelerinin de alt yapı sorunları giderilerek üretime dayalı çalışmalar yapması desteklenebilir.

Kaynaklar / References

Ağın, E. ve Göktürk, E. (2017). *Yükseköğretimde akademik teşvik ödeneği uygulamasının yapısı, işleyişi ve sorunları*. 12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi, 11-13 Mayıs. Ankara: Başkent Üniversitesi.

Akar, H. (2016). Durum çalışması. A. Saban ve A. Ersoy (Edt.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri* içinde (111-149). Ankara: Anı Yayıncılık.

Arreola, R. A. (2006). *Developing a comprehensive faculty evaluation system: A Guide to designing, building, and operating large-scale faculty evaluation systems* (3rd ed.). San Francisco: Jossey Bass.

Aydın-Turan, Ş, Dil, E. ve Memiş-Sağır, P. (2019). Performans odaklı bir üniversitede akademisyenlerin çalışma deneyimleri. *Yönetim Bilimleri Dergisi, 17*(33), 59-84.

Başbuğ, G. ve Ünsal, P. (2010). Kurulacak bir performans değerlendirme sistemi hakkında akademik personelin görüşleri: Bir kamu üniversitesinde yürütülen anket çalışması. *İstanbul Üniversitesi Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, *29*(1), 1-24.

Bobat, A. ve Çakılcı, E. (2017). Performans aracı olarak akademik teşvik yönetmeliği: Sorun içinde sorular. *Çalışma ve Toplum, 55*(4), 1945-1965.

Brock, C. M., Chrestman, C., & Armstrong, L. (1999). Administrative evaluation for faculty retention. *Itawamba Community College. Eric (e-journal)*, 2-14, Erişim adresi: http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED432344.pdf

Camgöz, S. M. ve Alperten, N. (2006). 360 Derece performans değerlendirme ve geri bildirim: Bir üniversite mediko-sosyal merkezi birim amirlerinin yönetsel yetkinliklerinin değerlendirilmesi üzerine pilot uygulama örneği. *Yönetim ve Ekonomi*, *13*(2), 191-210.

Cave, M., Hanney, L., & Kogan, M. (1991). *The use of performance indicators in higher education*. London: Jesica Kingsley Publishers.

Central Oregon Community College. (2020). *Faculty evaluation official practices*. Erişim adresi: http://www.cocc.edu/instruction/faculty-resources/faculty-evaluation-standards/faculty-evaluation-official-practices/

Chen, S., Yang, C., & Shiau, J. (2006). The application of balanced scorecard in the performance evaluation of higher education. *The TQM Magazine*, *18*(2), 190-205.

Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri. Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (2. Baskı). M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Edt.). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory Into Practice*, *39*(3), 124-130.

Corbin, J., & Strauss, A. (2015). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Cowen, R. (1996). Performativity, post-modernity and the university. *Comparative Education*, *32*(2), 245-258.

Esen, M. ve Esen, D. (2015). Öğretim üyelerinin performans değerlendirme sistemine yönelik tutumlarının araştırılması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *5*(1), 52-67. doi: 10.5961/jhes.2015.109

Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research* (4th ed.). London: Sage.

Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş* (2. Baskı). A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu (Çev. Edt.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Gül, İ. ve Arabacı, İ. B. (2018). Öğretim elemanlarının akademik teşvik ödeneğine ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *17*(66), 675-687. doi:10.17755/esosder.349216

Hamurcu, M. ve Eren, T. (2019). Akademik teşvik tabanlı yeni bir performans değerlendirme önerisi ve uygulama. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, *2*(2), 82-100.

Huber, M. T. (2002). Faculty evaluation and the development of academic careers. *New Directions for Institutional Research*, *114*, 73-83.

Johnson, J. L. (1997). Generalizability in qualitative research: Excavating the discourse. In Morse, J.M. (Ed.). *Completing a qualitative project: Details and dialogue*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Karadağ, E. ve Yücel, C. (2017). *Devlet üniversiteleri ve fakülteleri sıralaması [DÜS] 2017*. Erişim adresi: http://www.enginkaradag.net/#!blank/whkme

Kaptanoğlu, D. ve Özok, A. F. (2006). Akademik performans değerlendirmesi için bir bulanık model. *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, *5*(1), 193-204.

Küçük, M. ve Karabacak, N. (2017). Türk Yüksek Öğretiminde akademik teşvik uygulaması üzerine bir değerlendirme. *Turkish Journal of Teacher Education*, *6*(2), 124-157.

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Manolova-Yalçın, O. ve Kılıç, H. (2018). Akademisyenlerin öğretim performansları ile motivasyonları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, *4*(3), 122-135.

Maxwell, J. (2013). *Qualitative research design: An interactive* approach. Thousand Oaks, CA: Sage.

Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*: *Revised and expanded from case study research in education* (2nd Edition). San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldana, J. (2013). *Qualitative data analysis*: *A methods sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Neuman, L. V. (2013). *Toplumsal araştırma yöntemleri. Nitel ve nicel yaklaşımlar* (2 Cilt). S. Özge (Çev.). İstanbul: Yayınodası Yayıncılık.

Okumuş, K. ve Yurdakal, İ. H. (2017). Akademisyenlerin akademik teşviğe ilişkin görüş ve düşünceleri. *Journal of Academic Social Science Studies*, *58*, 145-156.

Özdaşlı, K. ve Çelikkol, Ö. (2012). Psikolojik sözleşme: Kavramsal çerçeve ve bir içerik analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *4*(7), 141-154.

Özdemir, M. Ç. ve Akın, F. (2018). T*ürkiye'de uygulanan akademik teşvik sisteminin karşılaştırmalı analizi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *11*(56), 834-850, doi: 10.17719/jisr.20185639052

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Resmi Gazete. (2015). *Akademik teşvik ödeneği yönetmeliği*. Erişim adresi: http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151218-4.pdf

Resmi Gazete. (2016). *Akademik teşvik ödeneği yönetmeliği*. Erişim adresi: http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151218-4.pdf adresinden 08/04/2017

Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 55*, 459-496.

Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, *22*(2), 63-75.

Siew, Renard Y. J. (2015). Case study of an Australian residential college. *Journal of Facilities Management*, *13*(4), 391-398.

Stake, R. E. (2005). Qualitative Case Studies. In N. K. Denzin & Y. Lincoln (Eds.), The *handbook of qualitative research* (3rd ed.) (pp. 443-466). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Şahin, F., Yavuz-Tabak, B. ve Tabak, H. (2017). Motivasyon kuramları bağlamında akademik teşvik ödeneği uygulamasının değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *7*(2), 403-410, doi: 10.5961/jhes.2017.217

Tonta, Y. (2017). *TÜBİTAK Türkiye adresli uluslararası bilimsel yayınları teşvik programının değerlendirilmesi.* TÜBİTAK Ulakbim, Ankara. Erişim adresi: http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta

Turhan, M. ve Erol, Y. C. (2017). Akademisyenlerin akademik teşvik ödeneğine ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *18*(3), 281-296. doi: 10.17679/inuefd.341708

Tuzcu, M. A. (2016). Ankara Üniversitesi TÖMER'de çalışan akademik ve idari personelin iş tatmin düzeyinin ve iş tatmin düzeyine etki eden faktörlerin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *71*(1), 161-197.

Uslu, A. ve Şenol, Z. (2018). Geliştirme ödeneğinin üniversitelerin gelişimine etkisi. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi, 1*(1), 9-26

Ültay, E. ve Ültay, N. (2018). Akademik teşvik ödeneğinin bilimsel faaliyetlere etkisi hakkındaki akademisyen görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *8*(1), 162-171, doi: 10.5961/jhes.2018.258

Yalçın Balçık, P., Yenilmez, K. ve Şahin, S. P. (2016). Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri'nde bireysel performans değerlendirme süreci. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, *19*(1), 87-99.
Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
Yıldız, C. (2017). An examining the academic incentive outcomes of teaching staff in faculties of education. *International Conference on New Horizons in Education,* 13-15 July, Proceedings Book, Vol. 6, p. 251. Vienna: Vienna University of Technology.
Yılmaz, Ö. ve Memişoğlu S. P. (2019). Yükseköğretim kurumlarında akademik performans değerlendirmeye ilişkin akademisyen görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *9*(3), 542-554, doi: 10.5961/jhes.2019.353
Yin R. K. (2014). *Case study research: Desing and methods* (5th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
Yokuş, G., Ayçiçek, B. ve Kanadlı, S. (2018). Akademisyen görüşleri doğrultusunda yükseköğretimde performansa dayalı akademik teşvik sisteminin incelenmesi. *Yükseköğretim Dergisi, 8*(2), 140-149, doi:10.2399/yod.18.007
Yu-Jen, T. (2013). An exploratory analysis in the construction of college performance indices. *International Journal of Organizational Innovation*, *5*(3), 98-132.
Yücel, A. G., & Demir, S. B. (2018). Academic incentive allowance: scientific productivity, threats, expectations. *International Online Journal of Educational Sciences*, *10*(1), 39-55.
Tonbul, Y. (2008). Öğretim üyelerinin performansının değerlendirilmesine ilişkin öğretim üyesi ve öğrenci görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, *56*(56), 633-662.

Yazarlar

İletişim

Dr. Nermin Karabacak, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Rize'de Dr. Öğretim Üyesidir. Araştırmacının sınıf öğretmenliği deneyimi bulunmaktadır. Nitel araştırma paradigması çalışma alanları arasında yer almaktadır. Aynı zamanda araştırmacı tarafından, değerler eğitimi ve öğretmenlik mesleği konuları üzerine çalışmalar yürütülmektedir. Araştırmacı tarafından değerler eğitimi ve göçmenlerin eğitim gereksinimlerine yönelik toplum destekli eğitim projeleri de yürütülmektedir.

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rize, Türkiye
nermin.karabacak@erdogan.edu.tr

Dr. Mehmet Küçük, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Rize'de profesör ve Eğitim Fakültesi dekanıdır. Araştırmacının uzmanlık alanı bilimin doğası ve nitel çalışmalardır. Bilimin doğası ve nitel çalışmalar üzerine çok sayıda çalışması bulunmaktadır. Araştırmacı tarafından, TÜBİTAK tarafından desteklenen bilim ve toplum alanında yeni destek programları geliştirme, mevcut destek programlarını yürütme ve koordine etme, bilim ve toplum alanında ulusal ve uluslararası işbirlikleri geliştirme, topluma yönelik bilimsel etkinlikler düzenleme faaliyetlerini yürütmekte olan Bilim ve Toplum desteklerinde proje yürücülükleri bulunmaktadır. Aynı zamanda, Eğitim Fakültesi paradigması hedefinde, kurum içi ve kurum dışı çok sayıdaki sosyal destek projeleriyle topluma

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rize, Türkiye
mehmet.kucuk@erdogan.edu.tr

hizmet etme misyonunu yerine getirmede örnek çalışmalar yapmaktadır.

Dr. İsa Korkmaz, Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında profesör olarak çalışmaktadır. 1988 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında lisans eğitimini almıştır. Milli Eğitim Bakanlığının 1416 sayılı yasayla burslu olarak Amerika'da yüksek lisans ve doktorasını yapmıştır. 1994 yılında Ohio University de yüksek lisans, 1998 yılında yine aynı üniversitede doktorasını tamamlamıştır. 1998 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesinde yardımcı doçent olarak göreve başlamıştır. 2009 yılında doçent olmuştur. 2012 yılında Selçuk Üniversitesinin bölünmesinden dolayı Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Necmettin Erbakan Üniversitesine bağlanmıştır. 2014 yılından itibaren aynı fakültede Profesör olarak görev yapmaktadır.

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Konya, Türkiye,
ikorkmaz@erbakan.edu.tr

Summary

Purpose and Significance. To be taken in a place in the worldwide ranking of universities, Turkish universities should measure academicians' performances according to some criteria. Academic Incentive Practice based on awarding academic personnel in Turkey and enacted by policy makers is a positive policy implemented. Academic studies of the academic staff in public institutions of higher education started to be supported financially in 2016. Since the practice is still new, there are not enough studies on product and process evaluations of the academic incentive allowance carried out by the higher education institution. On the other hand, the studies (Ağın & Göktürk, 2017; Aydın-Turan, Dil & Memiş-Sağır, 2019; Bobat & Çakılcı, 2017; Gül & Arabacı, 2018; Küçük & Karabacak, 2017; Manolova-Yalçın & Kılıç, 2018; Okumuş & Yurdakal, 2017; Özdemir & Akın, 2018; Şahin, Yavuz-Plate & Plate, 2017; Turhan & Erol, 2017; Tonta, 2017; Ültay & Ültay, 2018; Yıldız, 2017; Yılmaz & Memişoğlu, 2019; Yücel & Demir, 2018) conducted in a short time due to the interest in the academic incentive practice revealed that the practice has been designed well in theory as it contributes to the promotion of the university and the country, directs to the planned study, gives value to references, leads to conducting interdisciplinary studies and publishing qualified papers, increases the contribution to production, and increases the motivation of young researchers and academic staff by supporting them financially.

Whether the incentive application has encouraged academicians in higher education institutions to make qualified productions as it has been aimed for 2015, what problems the sub-upper commissions involved in academic incentives experience, whether the practice differs according to universities, why there are big differences among the academic staffs' incentive scores of universities in the same geographical area, why a university in the Black Sea region is on the top while another university in the same region is in the middle or lower ranking, and why a university does not apply for the incentive or why it does not share its scores are the issues which lead to curiosity and which should be researched. For this reason, the present study aims to examine the academic incentive practice on the basis of the experience of the academicians working in the sub-upper academic incentive commissions in the Black Sea region universities. In this study, answers to the following questions were sought.

1. What are the points of view of the sub-upper commission members towards the academic incentive practice?

2. Why do the sub-upper commission members who take part in the incentive assessment experience problems?

3. What are the practical suggestions of the commission members involved in the incentive assessment in order to achieve the purpose of the academic incentive practice?

Methodology. This research was carried out with the case study model in qualitative research design, in which the criteria sampling method was used. To carry out the research, in State Universities Ranking (DÜS 2017), one of the universities ranked among the Black Sea Region Universities was selected according to the determined criteria for each rank, one in the top rank with 60-64.9 points, one in the middle rank with 55-59.9 points, and one in the lower rank with 50-54.9 points. The universities in the specified score ranges were compared by determining the upper, middle, and lower rankings according to the ones founded before and after 2006, the number of faculty members, and the number of academic units. In this comparison, one of the universities in each of the upper, middle, and lower rankings was chosen as the institution where the data of the study would be collected. The lists of members of the university in which they worked in the fields of social sciences, sciences, and health sciences working in the academic incentives lower and upper commissions were officially obtained. Among these academics, a total of 18 commission members were selected as the participants of the research, of which eight participants were from University A, six were from University B, and four were from C University. In the research, data were collected through semi-structured interviews, which were developed based on literature and expert opinions. In the analysis of the data, computer-aided qualitative data preparation NVivo 11 program was

used. The analysis of the data was carried out with content analysis. In the content analysis process, steps were as in the following: (1) coding data, (2) finding themes, (3) editing codes and themes, (4) defining and interpreting the findings (Corbin & Strauss, 2015; Moustakas, 1994).

Results. This section includes the findings obtained from the analysis of semi-structured interview data. The findings were presented by following the data representation approach according to the themes. In this research, the performance-based academic incentive application in higher education at the Black Sea Region Universities was examined, and the themes were categorized in four headings. These are the future contributions of the incentive, the problems faced by the academic incentive commissions, the problems faced by the commissions in the types of academic activities, and practical suggestions. The theme of future contributions of incentive implementation explains that the incentive application is a correct application as a driving force in academic studies by taking place in the world literature with national studies rather than a wage increase. The theme also emphasizes that in this application, university facilities should also be considered. The theme of the problems experienced by the academic incentive commissions explains that commission members experience uncertainty, conflict, and reliability problems due to insufficient explanations and unclear criteria in scoring the types of activities in the academic incentive regulation. The theme of the issue of the problems faced by the commissions in the types of academic activities explains deficiencies of field indices and the fact that definitions of exhibitions, concerts, section writing, award, and research are not clear. In this theme, unfair citation, the fact that long-term projects are not scored, the national and international patent score is in the process, and not to value artwork are the problems faced by commission members in academic activity types. The theme of suggestions regarding the application explains that the arrangements in the system should be planned, the regulation should be updated, a central system should be created, and regional differences should be taken into account.

Discussion and Conclusion. The results of the research show that it is also supported by related studies that incentive application is a driving force in the future-oriented contributions and contributes positively to the evaluation of academicians' performance (Esen & Esen, 2015; Gül & Arabacı, 2018; Küçük & Karabacak, 2017; Okumuş & Yurdakal, 2017; Şahin, Tabak, & Tabak, 2017; Turhan & Erol, 2017; Yokuş, Ayçiçek, & Kanadlı, 2018). In the related literature, it was supported by the studies of Gül and Arabacı (2018) and Okumuş and Yurdakal (2017) that the incentive application is a correct application rather than a wage increase. The results of the research show that the incentive practice is an application that contributes to both the university and the individuals, and its main purpose is to be included in the world literature with national studies. In the relevant literature, which includes that the incentive application contributes to both the university and the individuals, Esen and Esen (2015) supported the incentive application because of the continuity of institutional innovation and contribution to the professional development of academicians individually. In the works by Küçük and Karabacak (2017) and Uslu and Şenol (2018), the incentive application was supported because of its contribution to the universities' recognition. The result of the necessity of considering university facilities in incentive implementation is involved in the study by Esen and Esen (2015) with the theme of lack of institutional facilities, while the most important obstacle to academic performance is the physical conditions (laboratory, room, equipment) that scientific research requires in the study by Başbuğ and Ünsal (2010).

As in the results of the research, the problems faced by academic incentive commissions include the fact that decisions that require responsibility are left to the upper commission, the criteria are not taken unanimously in the final decisions, there are differences of opinion among the commission members. It also consists of the fact that there is a conflict between the commission members, unethical behaviour to the members of the commission, and the necessity of a system that allows the system that makes the files appear. These results are quite remarkable results because they are unique to this research, and it is thought that incentive commissions will contribute to the literature in terms of drawing attention to the problems they face. It is because the members of the committee may experience different problems by encountering unethical behaviours while faced with a conflict with the committee members due to the deficiencies in the incentive application, the unethical behaviour of the applicants, the unfair practices

arising from the incentive application, and the problems experienced in evaluating the different areas. The source of the problems experienced by the incentive evaluation commissions is insufficient explanations and unclear criteria in scoring the types of activities in the academic incentive regulation.

According to the results of the research, while the printed studies in Turkish are presented as international publications by academicians who have applied for an incentive with the authorship of the department, and the works written in three or five pages such as their CVs, memories, poems, translations, and brochures are presented as a book chapter. The fact that the definition of chapter writing is not clear is a result, unique to this study. As for the field indices, the indexed articles approved by the HEC are not approved by the upper commission due to the inadequacy of the field indices specified by HEC and not covering all field indices. In the unfair citation by the incentive commissions, problems such as citing the previous issues of some academic journals, the crew studies together and familiar academics generally referring to each other's work, and showing the citation of the journal shown as SSCI, SCI, AHCI caused unethical problems. Since the award and research definition were not clear, the documents received from newspapers and television programs, articles from academic journals, and acknowledgment were presented as an award by academics who applied for incentives. Another problem faced with the award is that all participants are awarded at a congress abroad.

The results indicate that there is a result of not scoring long-term projects. This result is remarkable and important. In order to benefit from academic incentives, there is a need to finalize the projects. Projects such as TÜBİTAK 1001, 1003, 1007, San-Tez, and the European Union are projects based on the process. These projects, which are comprehensive project types, require a period of 2 or 3 years. Therefore, the researcher has to wait for the project to be finalized. This fact might direct researchers to short-term projects. Another problem faced by both commission members is the classification of TÜBİTAK, European Union, other R & D projects, and scientific research projects in the same category.

It is found that national and international patent points are process-oriented. This result is remarkable and important. In the field of patents, there is a need to spread the national/international registered patent score to the process and to reward such R & D studies especially. The main purpose of the university is to serve the society. The future of the country becomes prominent in such projects that will improve the product-oriented country's economy and reduce the dependency on foreign countries.

Practical suggestions from the results of the research are updating the regulation, planning the arrangements in the system in advance, creating a central system, considering the regional differences. The necessity of updating the regulation is emphasized as a common consensus. The reason for the problems and unethical practices faced by the members of the lower and upper commissions taking part in the incentive assessment throughout the research process is the inadequate expressions and the evaluation criteria in the incentive regulation. Ethical problems arising from the incentive application have been revealed by many studies (Gül & Arabacı, 2018; Küçük & Karabacak, 2017; Okumuş & Yurdakal, 2017; Turhan & Erol, 2017; Yücel & Demir, 2018; Yokuş, Ayçiçek, & Kanadlı, 2018; Yılmaz & Memişoğlu, 2019).